

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій**

**БЕЗПЕКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНОГО
КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

Ковцун Наталія Михайлівна

6 курсу, 603 групи

Керівник:

кандидат політичних наук, доцент

Стецюк Андрій Володимирович.

Рецензент:

До захисту допущено

на засіданні Кафедри

протокол №_____ від _____ 2025 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Макар В.Ю.

Чернівці – 2025

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено українсько-британське співробітництво у сфері безпеки та оборони, його історичні передумови, сучасні напрями розвитку та перспективи поглиблення. Встановлено, що партнерство має стратегічний характер, багатовимірну структуру та охоплює політичні, дипломатичні, військово-технічні та гуманітарні аспекти. Досліджено роль Великої Британії у забезпеченні обороноздатності України, інтеграції її збройних сил у стандарти НАТО та формуванні міжнародних коаліцій для реагування на сучасні загрози. Виокремлено основні механізми взаємодії, їх еволюцію та вплив на регіональну стабільність.

Ключові слова: *безпекове співробітництво, стратегічне партнерство, військово-технічна допомога, міжнародна безпека, Україна, Велика Британія, оборонні угоди.*

ABSTRACT

The study examines Ukrainian-British cooperation in the field of security and defense, its historical background, current development trends, and prospects for deepening. The research shows that the partnership has a strategic nature, a multidimensional structure, and encompasses political, diplomatic, military-technical, and humanitarian aspects. The role of the United Kingdom in ensuring Ukraine's defense capabilities, integrating its armed forces into NATO standards, and forming international coalitions to respond to modern threats is explored. The main mechanisms of interaction, their evolution, and their impact on regional stability are identified. The results of the study can be used for scientific analysis of security cooperation, preparation of educational materials, and development of practical recommendations in the field of defense.

Keywords: *security cooperation, strategic partnership, military-technical assistance, international security, Ukraine, United Kingdom, defense agreements.*

Робота містить вступ, три розділи, поділених на підрозділи, висновки, список використаних джерел, який налічує 93 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок.

_____ підпис

Заява

(Студент,-ка) _____

Номер студентської книжки: _____

Я заявляю, що наукова робота:

Була підготовлена виключно мною, * і:

А. Не порушує авторські права третіх осіб у відповідність із законом про авторське право.

Б. Повністю або частково була використана в якості основи для отримання диплому про вищу освіту або наукового ступеня мною чи іншою особою.

1) Крім того, я заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи збігається з друкованою.

Даною заявою я підтверджую, що був, (-ла) проінформований, (-а) про права та обов'язки студента,(-ки) Університету, про правила, що стосуються перевірки оригінальності наукових робіт. Тому я заявляю, що я згоден,(-на) на обробку моїх письмових робіт у відповідності з антиплагіатними процедурами Університету, а також на архівування цих робіт в базі даних інтернет системи Turnitin Similarity згідно з антиплагіатними правилами і процедурами Університету.

Я також свідомий, (-ма) того, що у випадку, якщо робота написана мною, за рішенням Комісії університету буде містити факти, які суперечать умовам зазначеним у цій заяві, або, якщо коефіцієнти виходять за межі гранично допустимих норм (згідно Додатку 2), робота буде повернута на доопрацювання.

Дата

Підпис

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКОГО БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА....	10
1.1. Поняття та сутність безпекового співробітництва в міжнародних відносинах.....	10
1.2. Джерельна база дослідження.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА.....	30
2.1. Двосторонні угоди між Україною та Сполученим Королівством щодо безпекового співробітництва.....	30
2.2. Військово-технічне співробітництво між Україною та Сполученим Королівством.....	39
2.3. Спільні проекти в рамках боротьби з тероризмом та кіберзагрозами.....	50
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА.....	59
3.1. Нові виклики і загрози для безпеки України: роль Сполученого Королівства в їх подоланні.....	59
3.2. Вплив міжнародного співтовариства на безпекове співробітництво України та Сполученого Королівства.....	67
3.3. Перспективи поглиблення співробітництва у сфері оборони та безпеки...	77
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
SUMMARY.....	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна система міжнародних відносин перебуває у стані глибокої трансформації, що зумовлена як структурними зрушеннями у глобальному безпековому середовищі, так і появою нових викликів та загроз, пов'язаних з гібридними війнами, тероризмом, кіберзлочинністю та посиленням конкуренції провідних світових акторів. Для України питання формування надійних зовнішньополітичних і безпекових альянсів набуває особливого значення у зв'язку з тривалою збройною агресією Російської Федерації, що поставила під сумнів базові принципи європейської та світової системи безпеки.

У цьому контексті партнерство з Великою Британією, яка виступає одним із ключових членів НАТО, є постійним членом Ради Безпеки ООН та провідною військово-політичною силою в Європі, стає вагомим чинником у зміцненні обороноздатності України та розширенні її можливостей у сфері безпеки. Вихід Великої Британії з Європейського Союзу (Brexit) сприяв активізації пошуку нових форматів міжнародної співпраці, зокрема у двосторонньому вимірі, що створює додаткові перспективи для поглиблення українсько-британського партнерства.

Актуальність дослідження зумовлена якісно новим етапом у розвитку українсько-британських відносин у сфері безпеки та оборони, що розпочався в умовах широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України. Вперше за історію двосторонньої співпраці Велика Британія не лише виступила надійним партнером, а й стала одним із ключових гарантів збереження українського суверенітету та стабільності європейського простору. Вивчення цього феномену дає можливість виявити закономірності формування нових форматів міжнародної безпеки та визначити роль окремих держав у трансформації сучасної системи міжнародних відносин.

Другим важливим чинником є те, що британсько-українське партнерство розвивається у період кризи традиційних механізмів безпеки,

зокрема неефективності Будапештського меморандуму та обмежених можливостей існуючих консультативних інструментів НАТО. У цьому контексті укладення сторічної угоди між Києвом і Лондоном стає не лише символічним актом, а й фундаментальною основою для створення довгострокових гарантій, які можуть слугувати новою моделлю міжнародної підтримки держав, що зазнали агресії. Це надає дослідженню виняткової наукової та практичної цінності.

Третім аспектом актуальності є стратегічний вимір співробітництва, який виходить далеко за межі військово-технічної допомоги. Спільні оборонні програми, розвиток оборонно-промислового комплексу, інтеграція в євроатлантичний безпековий простір, а також морська безпека й свобода судноплавства утворюють багатопланову архітектуру партнерства. Вивчення цього комплексу заходів дозволяє простежити, яким чином двосторонні домовленості можуть впливати на регіональну стабільність та визначати контури нової безпекової системи в Європі.

Українсько-британська співпраця має потенціал стати прецедентом для інших міжнародних союзів. Вона демонструє, як у кризових умовах поєднання політичної волі, військової потужності та інноваційних підходів здатне створити ефективний механізм стримування агресії. Аналіз цих процесів дає змогу не лише оцінити перспективи України та Великої Британії, але й сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для удосконалення міжнародної системи безпеки в цілому.

Особливу актуальність дослідженню надає той факт, що українсько-британське партнерство у сфері безпеки перебуває на етапі активного розвитку та формування нових інституційних і правових механізмів взаємодії. Сторічна угода та пов'язані з нею двосторонні ініціативи відкривають можливості для оцінки ефективності різних форматів безпекового співробітництва, інтеграції сучасних технологій у військово-технічні проекти та підвищення сумісності Збройних сил України з євроатлантичними структурами.

Слід підкреслити, що у науковій літературі питання стратегічного партнерства між Україною та Великою Британією ще не отримало достатнього комплексного висвітлення. Дослідники здебільшого акцентували увагу на відносинах України з НАТО та США, тоді як британський напрямок залишається менш вивченим, особливо у контексті післявоєнних гарантій безпеки. Таким чином, обрана тема є актуальною не лише з огляду на сучасні політичні реалії, а й як перспективний напрям для подальших міждисциплінарних наукових досліджень, здатних розширити теоретичну базу та надати практичні рекомендації для державної політики у сфері безпеки та оборони.

Мета дослідження полягає в системному аналізі теоретичних і практичних аспектів безпекового співробітництва України та Сполученого Королівства й визначенні перспектив його розвитку в умовах сучасних міжнародних викликів.

Для досягнення мети дослідження було поставлено такі завдання:

1. Розкрити поняття та сутність безпекового співробітництва в міжнародних відносинах;
2. Обґрунтувати методологію дослідження та застосовувані підходи;
3. Сформулювати та схарактеризувати джерельну базу дослідження;
4. Проаналізувати основні напрями співпраці України та Сполученого Королівства у сфері безпеки;
5. Дослідити зміст двосторонніх угод між Україною та Сполученим Королівством щодо безпекового співробітництва;
6. Вивчити особливості військово-технічного співробітництва між державами;
7. Схарактеризувати спільні проекти у сфері боротьби з тероризмом та протидії кіберзагрозам;
8. Проаналізувати нові виклики і загрози для безпеки України та роль Сполученого Королівства в їх подоланні;

9. Оцінити вплив міжнародного співтовариства на розвиток українсько-британського безпекового партнерства;

10. Визначити перспективи поглиблення у-б співробітництва у сфері оборони і безпеки.

Об'єктом дослідження є міжнародне безпекове співробітництво.

Предметом дослідження є особливості та перспективи розвитку безпекового співробітництва України та Сполученого Королівства у військовій, військово-технічній та дипломатичній сферах.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному підході, що поєднує системний та структурно-функціональний методи. Системний підхід дозволяє розглядати безпекове співробітництво України та Великої Британії як цілісну систему, в якій взаємодіють держави, міжнародні організації, двосторонні угоди та спільні ініціативи. Структурно-функціональний метод застосовано для визначення ролі окремих елементів цієї системи й оцінки їхнього внеску в ефективність партнерства. Порівняльний аналіз використано для виявлення спільних і відмінних підходів держав до питань безпеки та адаптації стратегій у відповідь на міжнародні виклики. Методи аналізу документів і правового аналізу дозволили дослідити міжнародні угоди та офіційні акти, виявити їх правову основу та механізми реалізації домовленостей.

Крім того, історичний метод дав змогу розглянути етапи розвитку безпекової співпраці – від встановлення дипломатичних відносин до сучасних ініціатив, а також оцінити вплив ключових політичних подій. Метод синтезу застосовано для узагальнення результатів аналізу окремих аспектів партнерства та формування цілісної картини співробітництва. Завдяки цьому вдалося визначити взаємозв'язки між різними напрямками співпраці та виробити обґрунтовані висновки й рекомендації щодо перспектив розвитку українсько-британських відносин у сфері безпеки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження за темою «Безпекове співробітництво України та Сполученого

Королівства» були апробовані під час XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України», що відбулася 8 листопада 2024 року у місті Чернівці.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для кращого розуміння особливостей безпекового співробітництва України та Сполученого Королівства. Висновки роботи можуть стати у нагоді під час підготовки навчальних матеріалів з міжнародних відносин та безпекових студій, а також у подальших наукових дослідженнях із даного напрямку. Окремі положення дослідження можуть мати прикладне значення для аналізу сучасних викликів у сфері оборони та безпеки, а також для оцінки перспектив розвитку двосторонніх відносин у цій галузі.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, який налічує 93 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКОГО БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Поняття та сутність безпекового співробітництва в міжнародних відносинах

Безпекове співробітництво у міжнародних відносинах виступає ключовим інструментом забезпечення стабільності та передбачуваності у системі глобальної безпеки. Його актуальність визначається зростанням комплексності сучасних загроз, включно з транснаціональним тероризмом, кібератаками, організованою злочинністю та іншими викликами, що виходять за межі національних держав.

Коли йдеться про безпеку, то як те, що потрібно захищати, так і загрози, від яких потрібно захищатися, змінюються залежно від часу і місця. Безпека охоплює класичні питання, пов'язані із захистом держави, які походять із веберівських обґрунтувань утворення держав: тобто ідею, що держава має забезпечувати безпеку й порядок у межах політичного утворення, а також захист цього утворення від зовнішніх загроз. Водночас безпека поширюється й на інші сфери, такі як безпека людини, системна або мережна безпека, а також безпека й виживання планети в цілому [37]. Держава може бути як гарантом безпеки, так і джерелом небезпеки для різних груп населення [24].

Термін «безпека» апріорі означає стан, коли відсутні будь-які загрози. У вузькому сенсі під цим поняттям зазвичай розуміють захист від агресії або здатність ефективно протидіяти їй. Проте існує й більш широке, комплексне трактування цього феномену. Як зазначає чернівецький науковець С. Федуняк, з концептуальної точки зору безпека являє собою «складне багатовимірне явище, яке включає різні тематичні аспекти (політичний, військовий, економічний, екологічний, культурний та інші) і розрізняється за типом

середовища (колективна безпека, корпоративна, всеосяжна, безпека співтовариства тощо)» [22].

Залежно від характеру середовища безпеку розрізняють на національну та міжнародну. Міжнародна безпека визначається як такий стан глобальної системи, за якого забезпечується зовнішній аспект національної безпеки кожної держави, а також суттєво зменшується ймовірність виникнення війн та збройних конфліктів під час вирішення міжнародних або регіональних суперечок [22].

У цьому контексті безпекове співробітництво можна розуміти як системну взаємодію держав, міжнародних організацій та інших учасників міжнародних відносин, спрямовану на зміцнення колективної стабільності, запобігання загрозам, вирішення конфліктів мирними методами та забезпечення умов для сталого розвитку на глобальному та регіональному рівнях.

Джерела загроз для різних груп населення можуть походити з міждержавних конфліктів, таких як ядерні війни [75], з краху функціонуючих державних інститутів [54], із здійснення актів тероризму [31], із відсутності доступу до базових ресурсів [63], таких як вода й чисте повітря, із транскордонної злочинності [35], із кіберзагроз для існуючих глобальних і регіональних мереж [89], із нерегульованого застосування штучного інтелекту [89], із космічного сміття або із занедбання екологічного стану планети.

Міжнародна співпраця також є багатовимірною і все частіше проявляється на різних рівнях. Традиційно її асоціюють із діяльністю формальних міжурядових організацій (ФМУО), а більшість раціоналістичних, орієнтованих на державу теорій міжнародної співпраці починаються з аналізу мотивацій держав, які прагнуть співпрацювати для вирішення різноманітних проблем колективної дії [53]. Теорія режимів розширила це поняття за межі ФМУО, включаючи правила, норми та процедури ухвалення рішень за участю різних акторів, але при цьому залишалася орієнтованою на державу, оцінюючи

ефективність режимів переважно за їхньою здатністю впливати на поведінку держав [43].

Сучасний аналіз міжнародних інституцій виходить далеко за межі ФМУО [78] і все частіше охоплює неформальні угоди, які залучають не лише державних акторів та міжурядові організації, але й представників бізнесу та громадянського суспільства. Ці неформальні угоди можуть набувати різних інституційних форм, від державно-приватних партнерств до багатосторонніх ініціатив, трансурядових ініціатив та транснаціональних політичних мереж або спільнот [38].

Дефіцит управління на міжурядовому чи державному рівнях можна подолати або компенсувати на регіональному чи місцевому (зокрема міському) рівнях, як це видно на прикладі глобального екологічного регулювання та виникнення мереж муніципальних органів влади, які беруть ініціативу у скороченні викидів вуглецю.

Сама ідея багатосторонності зазнає значного виклику, а нещодавнє скорочення фінансування ФМУО спричинило кризу не лише в їхній діяльності, але й у нашому концептуальному розумінні міжнародних організацій, зокрема традиційних моделей «принципал-агент». Хоча ідея багатостороннього підходу до глобальних викликів не зникає, наше розуміння багатосторонності потребує перегляду, враховуючи зміну значення цього поняття та те, як воно переосмислюється.

Геополітичні основи світового порядку, сформованого після Другої світової війни під домінуванням США, зазнають глибоких змін. Піднесення Китаю як економічної, а дедалі більше й військово-стратегічної сили, у поєднанні з невизначеністю щодо напрямків політики США впродовж останніх років, прискорило трансформацію основ світового порядку, викликаючи значні сумніви щодо безперервності гарантій безпеки США та необхідності розгляду регіональних механізмів для вирішення фундаментальних питань безпеки [46].

Ідеаційна основа ліберального повоєнного порядку також перебуває під викликом, оскільки авторитарні форми управління, засновані на неліберальних і кланово-капіталістичних моделях, кидають виклик демократичним режимам, побудованим на верховенстві права у державах по всьому світу. Швидке прискорення технологічних змін створило нові виклики для управління. Здатність до інновацій часто перевищує внутрішні можливості держав регулювати нові сфери, особливо з урахуванням того, що багато держав у другій половині XX століття провели кампанії з приватизації та значно скоротили роль держави.

Як наслідок, зміни та трансформації відбуваються не лише серед акторів і предметів аналізу, але й у ключових концепціях та одиницях нашого дослідження. Предмет вивчення вийшов за межі аналізу держав та міжнародних систем, включивши до уваги транснаціональних акторів, складні комбінації публічних і приватних суб'єктів, цивілізації, гендер, расу та концепції світового порядку [26].

Міжнародні відносини як науковий предмет або міждисциплінарна галузь, що намагається зрозуміти та пояснити ці процеси, завжди були (і залишаються до сьогодні) дискусійною сферою, у якій покоління науковців послідовно розширювали межі предмета за допомогою концептуальних, нормативних та методологічних інновацій. Хоча сучасна дисципліна має свої витоки наприкінці XIX століття [51], в період після Другої світової війни викладання здебільшого зосереджувалося на питаннях безпеки держав, джерелах війни та військових аспектах влади. У 1970-х роках виникла галузь міжнародної політичної економії, і згодом нові хвилі наукових досліджень розширили межі міжнародного чи глобального, включивши питання спільноти, гендеру, ідентичності та екології.

Крім того, мали місце хвилі методологічних, епістемологічних та онтологічних інновацій, коли домінування повоєнного біхевіоризму поступилося місцем постмодернізму, постколоніальному аналізу, соціальному

конструктивізму, критичній теорії та експериментальному дослідницькому дизайну.

Варто відзначити, що міжнародні організації виступають ключовими інституційними майданчиками для консолідації співпраці у сфері міжнародного права та безпекової політики. Вони створюють упорядкований простір, у межах якого держави мають змогу підтримувати діалог, знаходити шляхи врегулювання спільних проблем і формувати колективні стратегії реагування на виклики безпеці.

Серед основних завдань таких організацій можна виокремити:

- 1) інституалізацію комунікації між державами-членами;
- 2) формування та застосування механізмів запобігання і врегулювання конфліктів;
- 3) координацію спільних дій у протидії загрозам безпеці.

Важливу роль у цьому процесі відіграють, зокрема, Організація Об'єднаних Націй та Північноатлантичний альянс (НАТО). Вони формують нормативно-правові засади міжнародного співробітництва, а їхні багатосторонні договори й конвенції сприяють узгодженню національних безпекових політик із міжнародним правом, що водночас посилює відчуття колективної відповідальності серед держав-учасниць [49].

Правові засади безпекового співробітництва охоплюють принципи суверенітету, втручання, колективної безпеки та взаємної оборони. Суверенітет традиційно визначає право держави самостійно управляти своєю територією, однак цей принцип може бути обмежений у випадках, коли втручання розглядається як необхідне для підтримання міжнародного миру.

Інтервенція часто набуває легітимації через доктрину «відповідальності за захист» (R2P), що покладає на міжнародну спільноту зобов'язання реагувати на масові порушення прав людини. Колективна безпека, інституціоналізована в рамках ООН, забезпечує спільну відповідь на акти агресії, тоді як механізми взаємної оборони, прикладом яких є НАТО, закріплюють зобов'язання союзників щодо взаємного захисту [49].

Своєю чергою, колективна безпека розглядається як інституційна система, в межах якої держави зобов'язуються діяти спільно у випадку загроз міжнародному миру. Її принциповою основою є уявлення, що напад на одного учасника рівнозначний нападу на всіх, що підкреслює солідарність і взаємозалежність держав. Водночас угоди про взаємну оборону являють собою більш вузькі договори, що прямо зобов'язують сторони надавати одна одній допомогу у разі агресії, часто з урахуванням регіональної специфіки. Прикладом є стаття 5 Північноатлантичного договору, яка закріплює основу трансатлантичної безпеки.

Ключовими елементами цих угод виступають координація дій у кризових ситуаціях, обмін розвідувальною інформацією та визначення процедур реагування. Вони створюють механізми, що дозволяють державам ефективно мобілізувати ресурси для спільного захисту. Договори та конвенції у сфері безпеки формують правові рамки, що регулюють поведінку держав та окреслюють спільні зобов'язання. Північноатлантичний договір і Статут ООН є базовими прикладами, які закладають принципи колективної оборони та механізми підтримання миру. Спеціалізовані угоди, на кшталт Конвенції про заборону хімічної зброї, ілюструють, як міжнародне право сприяє роззброєнню та нерозповсюдженню, тим самим посилюючи колективну безпеку [49].

Також варто звернути увагу на те, як безпекове співробітництво реалізується в рамках міжнародних безпекових організацій між організаціями-членами та партнерами, що не мають формального статусу членства. Прикладом є діяльність НАТО, яке, окрім 32 держав-членів, підтримує розгалужену мережу відносин із понад 35 країнами та міжнародними інституціями. Ці зв'язки оформлені у форматі партнерств, що посилюють стабільність поза межами Альянсу та водночас роблять його внутрішню безпекову архітектуру більш стійкою [60].

Співпраця з партнерами охоплює широкий спектр питань — від протидії тероризму й кіберзагрозам до врегулювання криз та розвитку оборонного

потенціалу. Партнерські країни долучаються як до політичних консультацій, так і до практичної діяльності, включно з участю в миротворчих операціях, розбудовою інституцій та підвищенням оперативної сумісності. НАТО, своєю чергою, надає доступ до власних процедур, структур і програм, що традиційно призначені для членів.

Формати співпраці відображені в окремих ініціативах, серед яких «Партнерство заради миру», «Середземноморський діалог» та «Стамбульська ініціатива співпраці». Вони поєднують гнучкі інструменти політики, програми та плани дій, що дозволяє адаптувати партнерські відносини до конкретних регіональних і функціональних потреб [60]. У такий спосіб НАТО демонструє, як міжнародна безпекова організація може інтегрувати партнерів-не-членів у свою діяльність, формуючи спільну систему реагування на глобальні загрози.

Своєю чергою, безпекове співробітництво на двосторонньому рівні реалізується через укладення міждержавних договорів та угод, що визначають правові механізми взаємодії у сферах оборони, обміну розвідувальними даними, спільного реагування на кризові ситуації та боротьби з новітніми загрозами. Подібний формат дозволяє державам адаптувати співпрацю до специфічних регіональних умов і національних інтересів, забезпечуючи при цьому більшу гнучкість порівняно з багатосторонніми структурами. Двосторонні домовленості часто включають положення про проведення спільних навчань, взаємодопомогу у випадку збройної агресії, розвиток оборонного потенціалу та посилення кібербезпеки. У результаті формується стабільна правова основа, яка не лише сприяє координації зусиль у сфері безпеки, а й зміцнює взаємну довіру між державами-партнерами.

Зауважимо, що двостороннє безпекове співробітництво України та Великої Британії є прикладом стратегічної взаємодії, що ґрунтується на спільних цінностях, міжнародних правових нормах та прагненні забезпечити регіональну та глобальну стабільність. Відносини між двома державами охоплюють широкий спектр сфер: політичний діалог з питань безпеки, спільні військові навчання, обмін розвідувальними даними, розвиток оборонного

потенціалу та протидію сучасним загрозам, включно з кібернетичними атаками та гібридними операціями. Великобританія виступає одним із ключових партнерів України у контексті реформування оборонного сектору, модернізації Збройних сил та інтеграції з євроатлантичними стандартами, що дозволяє підвищувати ефективність оборонних механізмів та забезпечувати спільну відповідь на виклики безпеці [61].

Особливу роль у двосторонньому співробітництві відіграють угоди та меморандуми, які визначають правові рамки для взаємодії, закріплюють зобов'язання сторін та окреслюють механізми спільних дій у кризових ситуаціях. Така правова база дозволяє не лише формалізувати політичну і військову взаємодію, а й створює передбачуваний і структурований простір для реалізації практичних ініціатив, зокрема щодо обміну розвідувальною інформацією, проведення навчань, розвитку спроможностей сил територіальної оборони та участі у миротворчих операціях. Крім того, двостороння співпраця сприяє зміцненню довіри між державами, формуванню стабільних партнерських відносин та підвищенню спроможності реагувати на загрози, що мають як регіональний, так і глобальний характер, підтверджуючи роль Великої Британії як стратегічного союзника України у сфері безпеки та оборони.

Як стверджує М. Колос, мережа двосторонніх безпекових домовленостей між Україною та її партнерами є закономірним продовженням і доповненням уже сформованих мінілатеральних союзів. Завдяки їй Україна поступово адаптується до нових військових та міжнародних викликів. Попри окремі недоліки, такі угоди залишаються дієвим механізмом зміцнення оборонного потенціалу держави та підтримання стабільного рівня військової допомоги з боку союзників із перспективою подальшого розширення співпраці [8, с. 49].

Так, двостороннє безпекове співробітництво між Україною та Великою Британією є прикладом глибокої та багатогранної партнерської взаємодії, що охоплює не лише військову, а й індустріальну, технологічну та стратегічну

сфери. Зокрема, 12 січня 2024 року було підписано Угоду про співпрацю в галузі безпеки, яка передбачає надання Великою Британією Україні щонайменше 3 мільярдів фунтів стерлінгів щорічно до 2030 року, а також посилення військової допомоги, включаючи постачання винищувачів, артилерії та мобільних засобів протиповітряної оборони [83]. Ця угода також спрямована на розвиток оборонної промисловості України, зокрема через спільне виробництво та локалізацію виробництва озброєнь і техніки.

Крім того, 16 січня 2025 року було підписано Столітню угоду про партнерство між Україною та Великою Британією, яка має на меті зміцнення військових, економічних та культурних зв'язків між країнами. Ця угода передбачає створення партнерства в галузі морської безпеки, зокрема у Чорному, Балтійському та Азовському морях, а також сприяння розвитку критичної інфраструктури та кібербезпеки. Важливим елементом співпраці є обмін передовими технологіями, зокрема у сфері безпілотних літальних апаратів, що дозволяє Україні інтегрувати передовий досвід та інновації у свою оборонну стратегію. Ці угоди не лише зміцнюють двосторонні відносини, але й сприяють інтеграції України у євроатлантичну безпекову архітектуру, підвищуючи її здатність до самозахисту та колективної безпеки [61].

У контексті дослідження потрібно відзначити, що у межах сучасної системи міжнародних відносин феномен «малих альянсів» (small alliances) розглядається як адаптивна форма колективної безпеки середньої інтенсивності, що виникає у відповідь на обмеження традиційних багатосторонніх інституцій (таких як НАТО чи ООН) у швидкому реагуванні на кризові виклики. Так, наприклад, Тристоронній пакт Великобританії, Польщі та України є новим і перспективним утворенням на міжнародній арені, яке поки не змогло повністю реалізувати свій потенціал через динамічні зміни у світовій політиці та внутрішні суперечності держав-учасниць [7]. Як зазначає М. Колос, гіпотеза щодо зростання значення Пакту як елементу української стратегії «малих альянсів» частково підтверджується [52, с. 96].

Очікується, що він продовжить своє функціонування, однак потребує створення сталої адміністративної та інституційної структури. Ефективність Пакту залежатиме від внутрішньополітичної стабільності його учасників, рівня підтримки з боку партнерів — США, країн Балтії, Кореї — та стійкості до виснаження від політики стримування Росії. Попри виклики, Пакт слугує важливим чинником зміцнення позицій західних демократій у протидії загрозам міжнародній безпеці, насамперед з боку Російської Федерації [52, с. 96].

Отже, безпекове співробітництво є одним із центральних аспектів міжнародних відносин, що відображає спільні зусилля держав, міжнародних організацій та інших акторів у подоланні викликів і загроз безпеці. Поняття безпеки, яке традиційно асоціювалося із захистом держави від зовнішніх загроз, постійно трансформується, охоплюючи нові виміри, зокрема людську безпеку, екологічну безпеку, кібербезпеку та безпеку мережевих систем. У теоретичному вимірі українсько-британське безпекове партнерство можна вважати емпіричним проявом концепції «малих альянсів», що функціонують як адаптивні безпекові мережі, здатні забезпечити швидку реакцію, технологічну інтеграцію та політичну. Цей формат не лише посилює оборонну автономію України, але й інтегрує її у ширший євроатлантичний безпековий простір через гнучкі механізми партнерства з ключовими державами Заходу, зокрема Великою Британією.

На початкових етапах становлення міжнародних відносин як дисципліни, безпекове співробітництво було зосереджене переважно на запобіганні міждержавним конфліктам, регулюванні озброєнь та гарантуванні стабільності через створення міжурядових організацій, таких як ООН чи НАТО. У цей період домінувала концепція державної безпеки, заснована на традиційних уявленнях про суверенітет, територіальну цілісність та військову силу.

Проте у другій половині XX століття, а особливо після 1970-х років, сприйняття безпеки значно розширилося. З'явилися нові виклики, зокрема

загроза ядерної війни, транскордонна злочинність, тероризм, кліматичні зміни та технологічні ризики. Це спричинило розвиток концепцій, які враховують не лише військові аспекти, а й соціально-економічні, політичні та екологічні чинники. Людська безпека, наприклад, спрямована на захист базових прав і потреб людей, включаючи доступ до їжі, води, охорони здоров'я та освіти.

У контексті глобалізації безпекове співробітництво набуває багатовимірного характеру. Поряд із традиційними міжурядовими механізмами зростає роль неформальних угод, державно-приватних партнерств та ініціатив громадянського суспільства. Наприклад, міжнародні екологічні угоди або мережі муніципалітетів у боротьбі зі зміною клімату демонструють, як локальні та регіональні ініціативи можуть компенсувати дефіцит глобального управління.

Водночас багатосторонність як принцип співробітництва зазнає викликів. Зміни геополітичної структури світу, такі як піднесення Китаю та зменшення ролі США як глобального гаранта безпеки, ставлять під сумнів усталені механізми міжнародної взаємодії. Це вимагає перегляду підходів до безпекового співробітництва та розробки нових стратегій, здатних врахувати трансформації глобального порядку.

Таким чином, безпекове співробітництво в міжнародних відносинах є динамічним процесом, який постійно змінюється під впливом нових викликів та змін у структурі міжнародної системи. Його розуміння та реалізація потребують врахування багатогранності сучасних загроз і залучення широкого спектра акторів, що співпрацюють задля досягнення спільних цілей.

1.2. Джерельна база дослідження

Для дослідження безпекового співробітництва між Україною та Сполученим Королівством використано різноманітні джерела, які висвітлюють ключові аспекти цих відносин у контексті безпеки. До основних

груп джерел, що дозволяють детально аналізувати взаємодію двох країн у галузі безпеки, належать:

1. Офіційні документи – угоди, меморандуми, декларації між Україною та Великою Британією, що стосуються військової допомоги, оборонних стратегій і співпраці в рамках міжнародних організацій, таких як ООН та НАТО, зокрема:

- Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії 2020 р. [19]. Угода в оборонному вимірі закріпила стратегічне партнерство, яке охоплює співпрацю у сфері безпеки та військово-технічного розвитку, проведення спільних навчань і тренувань, посилення морської безпеки, взаємодію у протидії тероризму, кібер- та гібридним загрозам, а також політичну підтримку суверенітету й територіальної цілісності України.

- Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р [9]. Договір стосувався відмови України від ядерної зброї та приєднання до Договору про нерозповсюдження, а в оборонному контексті він передбачав зобов'язання США, Великої Британії та Росії поважати незалежність, суверенітет і кордони України, утримуватися від загрози чи застосування сили проти неї та не використовувати економічний чи політичний тиск як засіб впливу.

- Угода про співробітництво у сфері безпеки між Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії й Україною 2024 р [25]. Угода закріпила довгострокові зобов'язання Лондона підтримувати обороноздатність України, передбачивши постачання сучасного озброєння, розширення військової допомоги, підготовку українських військових, розвиток оборонної промисловості й кіберзахисту, а також посилення санкційного тиску на агресора та координацію дій для забезпечення безпеки України й зміцнення її інтеграції до євроатлантичних структур.

- Угода про 100-річне партнерство між Великою Британією та Україною 2025 року [83]. Угода закріпила довгострокове стратегічне партнерство, зокрема у сфері оборони і безпеки, яке передбачає розвиток спільної оборонної промисловості, технологічних проєктів, виробництва озброєнь і боєприпасів, створення гнучких швидкодіючих реагувальних механізмів, обговорення можливості розміщення військової інфраструктури в Україні, а також встановлення нової морської безпекової співпраці в Балтійському, Чорному та Азовському морях.

2. Звіти міжнародних організацій – публікації та документація від НАТО, Європейського Союзу, що відображають двосторонню та багатосторонню співпрацю між державами в контексті безпеки, зокрема у питаннях військової допомоги.

- NATO's partnerships [60]. Джерело надає офіційне й актуальне бачення ролі партнерств у стратегії НАТО, демонструючи інституційно закріплений підхід Альянсу до взаємодії з державами, які не є його членами. Воно дозволяє простежити, як НАТО трактує власні партнерства як інструмент зміцнення безпеки поза межами формальних кордонів організації, а отже — як елемент розширеної системи колективної та кооперативної безпеки.

3. Наукові статті та монографії – академічні дослідження, що аналізують безпекову політику України та Великої Британії, а також вплив їхнього співробітництва на регіональну і глобальну безпеку. Публікації у спеціалізованих журналах з міжнародних відносин, оборонної політики та геополітики дозволяють глибше зрозуміти наукову інтерпретацію цього співробітництва.

- Дослідження Солодкого С. та Білецькова М., у якому автори аналізують взаємні інтереси України та Великої Британії, визначають точки їхнього перетину, розкривають основні групи впливу та зацікавлених сторін, а також оцінюють наявні й потенційні ризики та конфлікти у двосторонніх відносинах [72].

- Дослідження Гордієнко Л. присвячене аналізу українсько-британських відносин після виходу Великої Британії з ЄС. Автор визначає ефективну модель постbrexit-співпраці, виокремлює ключові чинники двосторонніх відносин — стримування агресивної політики РФ, реалізацію глобальної стратегії впливу Великої Британії та «спеціальні відносини» з США. У результаті дослідження робиться висновок, що Brexit відкрив нові можливості для посилення політичного діалогу та співпраці у сфері безпеки, що відповідає стратегічним інтересам України [47].

- Дослідження Яковенко Н. та Лузан Ю. комплексно аналізує вплив виходу Великої Британії з ЄС на двосторонні відносини, зокрема торговельні та безпекові угоди. Автори розкривають роль Лондона як стратегічного партнера України, що підтримує її у сфері оборони, військової допомоги та європейської інтеграції, підкреслюючи зростання значення британського фактора у системі безпеки України [91].

- У статті Соколової В. розглядається розвиток українсько-британської співпраці в контексті зовнішньої політики та безпеки. Авторка виділяє основні напрями партнерства, оцінює ризики й можливості подальшої взаємодії, що дозволяє сформувати аналітичну основу для прогнозування майбутнього двосторонніх відносин [16].

- У дослідженні Щолокової Н., Шуляк С. та Єременка І. проаналізовано зовнішньополітичні підходи Великої Британії в двосторонньому й багатосторонньому форматах. Автори висвітлюють особливості її відносин із США, Німеччиною, Китаєм, а також роль Лондона в діяльності міжнародних організацій, зокрема НАТО та AUKUS. Матеріал створює концептуальну базу для розуміння позиції Великої Британії як стратегічного партнера України та її внеску у європейську систему безпеки [71].

- У статті Віннічука О. та Чабанова А. досліджується еволюція військово-політичних відносин між країнами з 2014 року. Автори аналізують роль Великої Британії як гаранта суверенітету України відповідно до Будапештського меморандуму, розкривають програми допомоги, зокрема

операцію «ORBITAL», постачання оборонного озброєння, дипломатичну підтримку, сприяння у здобутті статусу «партнера розширених можливостей» НАТО, а також гуманітарну та фінансову допомогу [2].

- У праці Грубінка А. «Міжнародна роль Великої Британії в умовах російсько-української війни» [6] розкривається вплив Лондона на перебіг війни та визначається його позиція як стратегічного союзника України. Автор аналізує європейський і глобальний контексти міжнародних відносин, проводить історичні паралелі з визвольними змаганнями 1917–1920 років, акцентуючи на значенні підтримки міжнародної спільноти у критичні для держави періоди.

- У статті Сидорука Т. розглядаються нові ініціативи Європейського Союзу – Східне партнерство та Союз для Середземномор'я – з точки зору їх здатності усунути недоліки Європейської політики сусідства. Автор доходить висновку, що ці програми фактично повторюють слабкі підходи попередньої політики, не усуваючи її основних проблем, і тим самим ускладнюють взаємини ЄС із сусідніми державами [15].

- Стаття Петруненко Я. присвячена правовому аналізу Угоди про 100-річне партнерство між Україною та Великою Британією від 16 січня 2025 року. Розглядається її унікальний характер як довгострокового міжнародного договору, що інтегрує політичні, безпекові, економічні та правові аспекти співпраці. Автор аналізує офіційні тексти, експертні оцінки та документи британського парламенту, простежує історичні витоки українсько-британських відносин і їхнє продовження у сучасній європейській безпековій архітектурі. Особлива увага приділяється правовому статусу Угоди в Україні та міжнародному праві, її взаємозв'язку з іншими міжнародними зобов'язаннями, а також потенційним правовим ризикам і економічно-геополітичним наслідкам, що дозволяє оцінити її роль як основи для нового типу стратегічного партнерства [10].

- Стаття Касаліккіо Е. та Кіжевського Л. аналізує вплив Brexit на здатність Великої Британії підтримувати Україну під час російського

вторгнення, висвітлюючи оперативні дії Лондона: постачання озброєння, обмеження російського експорту та зниження мит для українських товарів. Водночас підіймаються критичні зауваження щодо затримок у допомозі українським біженцям і запровадженні санкцій проти російських олігархів, а також можливого використання цих кроків у внутрішньополітичних цілях після Brexit [28].

- У своїй роботі Тоссіні Дж. досліджує розвиток оборонного та політичного співробітництва Великої Британії з Україною з 2014 року, акцентуючи на постачанні військової техніки, підготовці українських військових та формуванні політики «Global Britain» після Brexit. Окремо розглядається участь Британії у Будапештському меморандумі 1994 року та підтримка України у питаннях євроінтеграції і прагнення до НАТО. Матеріал показує еволюцію двосторонніх відносин у військовій та політичній сферах і підкреслює роль Великої Британії як стратегічного партнера України [77].

- Стаття Васілевського П. аналізує тупикову ситуацію у спробах США завершити російсько-українську війну, підкреслюючи, що жодна зі сторін— Росія, Україна чи США—не здатна нав'язати свою волю для встановлення миру. Автор розглядає війну як конфлікт не за територію, а за національну ідентичність, де Україна бореться за самостійність, а Росія прагне підкорити українську державність. Матеріал також висвітлює обмеження мирних переговорів і стратегічні виклики для США, демонструючи, чому довготривалий мир малоймовірний і які фактори визначають розвиток конфлікту [88].

- Дослідження Вільямса К. розглядає ключову роль Великої Британії у системі безпеки Європи після Brexit, особливо в контексті російського вторгнення в Україну. Аналізу піддано загрози, військовий потенціал, організаційну участь, технології, оборонно-промисловий комплекс та стратегії закупівель Великої Британії. Матеріал дозволяє оцінити перспективи безпеки країни та показує, як Лондон може сприяти стабільності та колективній безпеці європейського континенту [90].

4. Заяви та виступи політичних лідерів (важливе значення мають промови президента України, прем'єр-міністра, міністра оборони та інших високопосадовців, а також відповідних британських лідерів на парламентських сесіях і міжнародних форумах, що висвітлюють офіційну позицію обох країн щодо безпекових питань.

Значною мірою дослідження спиралося на матеріали Міністерства оборони Великої Британії, зокрема повідомлення про зміцнення відносин з Україною в рамках Угоди про оборону [57], а також на офіційні документи президента України про підписання Меморандуму щодо посилення співробітництва у військовій та військово-технічній сферах [50]. Ці джерела дозволили проаналізувати як формалізовані механізми співпраці, так і їхню практичну реалізацію у коротко- та довгостроковій перспективі.

Додатково було використано стратегічні документи Великої Британії, такі як Національна стратегія безпеки та Стратегічний огляд оборони та безпеки 2015 року [64], що надали базу для оцінки загальних напрямів національної оборонної політики Лондона та її відповідності новим викликам євроатлантичної безпеки. Офіційні повідомлення уряду щодо участі Великої Британії в обговореннях НАТО та посилення підтримки України [80] доповнювали картину інтегрованої оборонної стратегії та ролі Лондона у формуванні колективної безпеки.

5. При підготовці магістерської роботи значну увагу було приділено використанню офіційних документів Великої Британії та України, що дозволило відтворити правову і стратегічну основу двосторонніх відносин у сфері безпеки та оборони.

Зокрема, аналітичне значення мали урядові документи Великої Британії, такі як «Integrated Review Refresh 2023» [45] та «Defence's Response to a More Contested and Volatile World» [34], які окреслюють сучасні стратегічні пріоритети Великої Британії у відповідь на глобальні виклики та регіональні загрози.

Велику увагу приділено аналізу даних щодо військової допомоги Україні в період з лютого 2022 до січня 2025 року, представлених у парламентських брифінгах [56], а також положень Національної стратегії безпеки 2025 року [58], що дозволило оцінити стратегічні підходи Лондона до забезпечення національної та колективної безпеки.

Крім того, використано урядові повідомлення про практичну підтримку України, зокрема посилення можливостей для контрнаступальних операцій [65] та надання допомоги у сфері кібербезпеки на суму £6 млн [40]. Ці матеріали дозволили комплексно оцінити як стратегічні, так і практичні аспекти підтримки України Великою Британією та забезпечили наукове обґрунтування висновків щодо ефективності двостороннього співробітництва.

З боку України значну увагу приділено офіційним документам та програмам у сфері безпеки. Зокрема, розглядалася програма НАТО «Партнерство заради миру» [11], що дозволила оцінити інтеграційні перспективи України в євроатлантичну безпекову систему. Важливим джерелом були виступи президента України, зокрема промова щодо реалізації «Плану Перемоги» [55], яка демонструє державну стратегію і підкреслює роль міжнародної підтримки у протидії російській агресії. Крім того, для дослідження використовувалася Стратегія національної безпеки України 2020 року [17], що дозволила оцінити правові й стратегічні рамки української оборонної політики та її відповідність міжнародним стандартам.

6. При підготовці магістерської роботи велике значення мали матеріали засобів масової інформації, як українських, так і британських, які надали оперативну інформацію про стан безпекового співробітництва та військову підтримку України. Журналістські статті, інтерв'ю та аналітичні матеріали дозволили відтворити динаміку подій та оцінити вплив зовнішньополітичних рішень на двосторонні відносини.

Серед британських джерел важливими були публікації щодо політики Brexit та зовнішньополітичних ініціатив Великої Британії, зокрема матеріали The Guardian про обіцянки Бориса Джонсона щодо національного відродження

після виходу з ЄС [73] та аналітичні публікації про посилення ролі Лондона в Україні [41].

Використання українських медіа-джерел, таких як «Газета День», УНІАН та NewsWeek, дозволило відслідкувати розвиток військових навчань, постачання озброєння та технічної допомоги з боку Великої Британії [5; 21; 18].

Додатково були враховані матеріали міжнародних медіа, зокрема BBC та Politico, які висвітлюють кіберзагрози, дипломатичні зустрічі та перспективи миротворчих ініціатив у контексті війни в Україні [87; 82; 69; 84]. Таке комплексне використання медіа-джерел дозволило забезпечити оперативне, різнобічне і збалансоване висвітлення сучасних подій у сфері українсько-британського безпекового співробітництва та сприяло формуванню науково обґрунтованих висновків щодо ефективності партнерства у військовій та оборонній сферах.

Висновки до розділу 1.

1. Безпекове співробітництво в міжнародних відносинах є динамічним і багатовимірним процесом, що поєднує державні та недержавні актори у спільних зусиллях із забезпечення стабільності, запобігання загрозам та колективного реагування на кризи. Воно охоплює як класичні аспекти державної безпеки та захист територіальної цілісності, так і нові виміри, включно з людською, кібернетичною, екологічною та мережевою безпекою, а також передбачає інтеграцію двосторонніх і багатосторонніх механізмів співпраці, формальних міжнародних організацій і неформальних партнерств. Правова основа такої взаємодії ґрунтується на принципах суверенітету, колективної безпеки, взаємної оборони та відповідальності за захист, що дозволяє балансувати національні інтереси з міжнародними зобов'язаннями.

2. Джерельна база дослідження безпекового співробітництва України та Великої Британії сформована комплексно, включаючи офіційні документи, звіти міжнародних організацій, наукові статті, промови політичних лідерів і матеріали засобів масової інформації. Це дозволило поєднати правові, стратегічні та практичні аспекти двосторонніх відносин, оцінити роль Лондона як стратегічного партнера України та відтворити динаміку безпекового співробітництва у контексті сучасних геополітичних викликів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА

2.1. Двосторонні угоди між Україною та Сполученим Королівством щодо безпекового співробітництва

Українсько-британські дипломатичні відносини було встановлено 10 січня 1992 року після офіційного визнання незалежності України Сполученим Королівством [16, с. 45]. Їхній подальший розвиток відбувався під впливом ключових соціально-політичних трансформацій, зокрема Помаранчевої революції та Революції Гідності, які визначали зовнішньополітичні пріоритети держави. Важливим етапом стало проголошення стратегічного партнерства у травні 2008 року під час візиту президента Віктора Ющенка до Лондона та зустрічі з прем'єр-міністром Гордоном Брауном.

Після виходу з ЄС Велика Британія зберегла активну підтримку європейських прагнень України, розглядаючи їх як чинник зміцнення стабільності та безпеки держави, навіть в умовах війни з Росією. Попри внутрішні наслідки Brexit, Лондон продовжує розглядати Україну як ключового партнера серед молодих демократій пострадянського простору [91, с. 3]. Початок повномасштабного вторгнення у 2022 році лише посилив координацію британської та європейської політики у сфері регіональної безпеки та протидії російській агресії. Україна, продемонструвавши здатність послідовно відстоювати власні національні інтереси, набула статусу основного європейського стратегічного партнера Великої Британії, перетворившись на ключовий елемент сучасної європейської безпекової архітектури [71, с. 13].

Співпраця між Великою Британією та Україною бере свій початок ще з моменту здобуття Україною незалежності. У 1994 році було підписано Будапештський меморандум, який, однак, виявився неефективним. Важливим

кроком у розвитку двосторонніх відносин стало 2008 року, коли Україна прагнула зміцнити зв'язки з Європейським Союзом, а її амбіції щодо вступу до НАТО були позитивно сприйняті країнами-членами під час саміту у Бухаресті. На цьому саміті також було досягнуто згоди щодо політики відкритих дверей організації. Того ж року між Великою Британією та Україною було підписано Спільну заяву, яка офіційно закріпила стратегічний характер їхнього співробітництва [77].

Так, спершу окреслимо контекст міжнародних гарантій безпеки, що стосуються України, зокрема у рамках Будапештського меморандуму. 5 грудня 1994 року лідери Сполучених Штатів, Великої Британії та Російської Федерації зустрілися в Будапешті, щоб надати Україні гарантії безпеки у зв'язку з її приєднанням до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави без ядерної зброї. Підписання так званого Будапештського меморандуму стало завершенням тривалих переговорів, у результаті яких Україна погодилася відмовитися від третього за величиною у світі ядерного арсеналу, що успадкувала після розпаду Радянського Союзу, та передати всі ядерні боєголовки до Росії для їхнього демонтажу. Підписанти меморандуму зобов'язалися поважати територіальну цілісність України та недоторканність її кордонів, а також утримуватися від застосування або загрози військовою силою. Одним із гарантом безпеки безпосередньо виступала Велика Британія [9]. Росія порушила ці зобов'язання, анексувавши Крим у 2014 році та здійснивши агресію на сході України, що поставило під сумнів значення та ефективність гарантій безпеки, закріплених у меморандумі [27].

Також, українсько-британські політичні взаємини спираються на Угоду про співробітництво 1994 року, що слугувала фундаментом для розвитку партнерства у різних сферах. У 2008 році стратегічна значущість цих відносин була офіційно зафіксована на тлі спроб України інтегруватися у військову структуру НАТО через План дій щодо членства. Російська агресія, зокрема анексія Криму у 2014 році, значною мірою прискорила та поглибила взаємодію між Києвом і Лондоном [47, с. 11].

У контексті дослідження варто також відзначити, що у 2016 році між Україною та Великою Британією було укладено Меморандум про взаєморозуміння у сфері оборонного співробітництва, розрахований на п'ятнадцятирічний термін. Документ визначив ключові напрями взаємодії, серед яких: обмін розвідувальною та аналітичною інформацією щодо потенційних викликів безпеці, організація спільних навчань, підготовка особового складу Збройних сил України, а також налагодження співпраці у сфері військово-технічних проєктів [57].

Окремий акцент у меморандумі було зроблено на розбудові навчальних можливостей. Йдеться про програму підготовки інструкторів, завдяки якій українські військовослужбовці отримують знання та практики, апробовані у Збройних силах Великої Британії, і надалі можуть передавати ці методики у власних підрозділах. На момент підписання угоди міністр оборони Великої Британії Майкл Феллон наголосив, що Лондон послідовно підтримуватиме Україну в захисті її суверенітету та територіальної цілісності, а новий формат оборонної співпраці закріплює цей намір, підвищуючи ефективність української армії через якісну підготовку кадрів [57].

Після Brexit співпраця Великої Британії з Україною отримала новий імпульс, адже Лондон тепер міг діяти більш гнучко та оперативно у питаннях безпеки й політичної підтримки Києва. У цьому контексті події початку 2020 року демонструють, як зміни у європейській політичній архітектурі впливали на відносини України з ключовими партнерами.

Для окреслення основних напрямів співпраці України та Сполученого Королівства у сфері безпеки потрібно взяти до уваги, що Сполучене Королівство офіційно вийшло з Європейського Союзу (ЄС) 31 січня 2020 року. За словами тодішнього прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона та інших прихильників Brexit, цей крок став важливим етапом для формування нової політичної, економічної, зовнішньої та безпекової стратегії країни [73]. Своєю чергою, українські експерти з питань зовнішньої політики

підкреслюють нагальну потребу легалізації двосторонніх відносин після виходу Великої Британії з ЄС [23; 72].

Вже 5 лютого 2020 року (за тиждень після остаточного виходу Великої Британії з ЄС) Європейська комісія, скориставшись ініціативами президента Франції Еммануеля Макрона, який виступав проти східного розширення ЄС, оприлюднила нові підходи до політики розширення. Вони посилили вимоги до кандидатів, зокрема щодо проведення реформ як передумови для відкриття переговорів та моніторингу їх виконання європейськими експертами на місцях. Це стало поступкою для Франції, яка отримала реформований процес приєднання нових членів ЄС із можливістю відкладати або припиняти переговори з країнами, що не виконали реформи. Разом із Німеччиною Франція почала відігравати провідну роль у формуванні зовнішньої та безпекової політики ЄС після Brexit. Для України, що лише починала євроінтеграційні реформи (зокрема антикорупційні) під час збройного конфлікту з Росією, така політика створювала серйозні ризики безпеці. Це призвело до уповільнення процесу євроінтеграції та фактично дало Росії сигнал для переходу до нової фази конфлікту, який тривав із 2014 року й переріс у повномасштабну війну 24 лютого 2022 року [91, с. 4].

Як українські, так і британські дипломати одностайно наголошували на збереженні стратегічного характеру співпраці між Києвом і Лондоном. У 2017 році Державний секретар Великої Британії з питань Європи та Америки А. Данкан зазначив, що членство України в ЄС не є визначальним фактором у політиці співпраці з нею. Колишній посол України у Великій Британії Н. Галібаренко підкреслював зацікавленість України у сильній Британії та ЄС як стимулі для реформ на тлі Brexit [5].

Після Brexit концепція «Global Britain» [41] фактично стала рамкою для двосторонньої співпраці, сприяючи поглибленню взаємодії у політичній та оборонній сферах.

Робочі консультації щодо нового базового договору між Україною та Великою Британією розпочалися 14 січня 2020 року, за два тижні до

офіційного виходу Британії з ЄС. До кінця 2020 року тривав перехідний період, коли положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також європейське торгове законодавство залишалися чинними для Британії. Існував ризик припинення преференційного торгового режиму з 1 січня 2021 року, що могло погіршити умови доступу українських товарів на британський ринок. У січні 2020 року Н. Галібаренко відзначив, що наприкінці попереднього року країни досягли принципової згоди щодо більшості положень торгової частини угоди, включно з торгівлею товарами та послугами, електронною комерцією та рухом капіталу [91, с. 4-5].

Так, у 2020 році Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство формалізувала та модернізувала стратегічну основу співпраці між двома країнами [19].

Преамбула тексту Угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, укладеної в жовтні 2020 року (підписано Володимиром Зеленським та тодішнім прем'єр-міністром Великої Британії Борисом Джонсоном), акцентує на розвитку стратегічного партнерства (цей рівень відносин закріплено у статті 1 угоди), визнанні Великою Британією реформ у сфері безпеки та оборони, а також підтвердженні політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ в Україні [19].

Серед базових положень угоди – нерозповсюдження зброї масового ураження (ст. 10), контроль озброєнь (ст. 11), верховенство права (ст. 13), захист персональних даних (ст. 14), боротьба з незаконною міграцією (ст. 15), тероризмом (ст. 19 і 22), злочинністю та корупцією (ст. 21) [19].

Найбільший розділ угоди присвячено розвитку торгівлі та інвестицій, стимулюванню конкуренції (розділ V). Він регулює доступ до ринку, торговельні заходи, технічні бар'єри, митні процедури, бізнес, електронну комерцію, рух капіталу, державні закупівлі, захист прав інтелектуальної власності та сталий розвиток [19]. Перевагою для України стало розширення

доступу її продукції на британський ринок на 98% при збереженні тарифних квот: нова угода дозволила додатково експортувати до Великої Британії 2 тис. тонн української продукції. Для самої Великої Британії (як і для України) вигодою став доступ до української продовольчої продукції, що забезпечує частину продовольчої безпеки країни. Відносна дешевизна та широкий асортимент українських товарів зробили їх привабливими. Це стало непрямою вигодою Brexit: не будучи обмеженою умовами ЄС, Велика Британія змогла укласти більш вигідні угоди з різними партнерами, тоді як ЄС, будучи експортером продуктів харчування, застосовує протекціоністські заходи для захисту своїх фермерів (зокрема Франції та Німеччини) [91, с. 5].

Інші напрями співпраці, закріплені в угоді, охоплюють широке коло сфер: енергетику та енергетичну безпеку, охорону навколишнього середовища, спільні дії щодо нейтралізації глобальних і регіональних загроз безпеці, науково-технічне партнерство, розвиток інформаційного суспільства, сільське господарство, освітні та молодіжні ініціативи, а також культурну і спортивну взаємодію [19]. На відміну від Угоди про асоціацію з ЄС, британський документ не передбачає зобов'язань щодо безвізового режиму та права українських громадян на доступ до ринку праці у Великій Британії.

За оцінкою Національного інституту стратегічних досліджень, серед ключових відмінностей слід виділити: повне скасування імпорتنих мит на товари (у той час, як ст. 29 угоди з ЄС передбачає лише часткове зниження), підтримку функціонування дипломатичних представництв обох сторін (ст. 25), а також звільнення британської технічної та гуманітарної допомоги від мит, зборів, податків і будь-яких інших платежів (ст. 397). Водночас зміст угоди залишається близьким до Угоди про асоціацію з ЄС, повторюючи її структуру розділів та статей. Текст окремо підкреслює, що Велика Британія визнає європейські прагнення України і вітає її вибір, відзначаючи суттєвий прогрес у проведенні реформ. Стаття 1 угоди також підтримує інтеграцію України не лише до ЄС, а й до НАТО, розглядаючи обидві організації як рамки для політичних, економічних, безпекових та оборонних реформ. Водночас

документ не накладає на Україну зобов'язань щодо приведення національного законодавства у відповідність із європейським, як це передбачено Угодою про асоціацію з ЄС [20].

Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну у лютому 2022 року співпраця у сфері безпеки між Україною та Великою Британією зазнала суттєвого посилення.

12 січня 2023 року під час візиту прем'єр-міністра Ріші Сунака до Києва Велика Британія та Україна підписали десятирічну угоду про безпекове співробітництво, яка стала першим документом такого рівня після декларації «Групи семи» від липня 2023 року щодо започаткування механізму довгострокових гарантій підтримки України. Фактично Лондон став піонером у практичній реалізації положень цієї декларації, заклавши основу для майбутніх аналогічних домовленостей з іншими партнерами [79].

Аналізуючи згаданий документ можна відзначити, що він має комплексний характер і не обмежується суто військовою складовою. Він охоплює широкий спектр сфер – від захисту критичної інфраструктури, кібербезпеки, протидії дезінформації та транснаціональній злочинності до політичної, гуманітарної й фінансової підтримки, питань післявоєнної відбудови та реформ у сфері управління, боротьби з корупцією та розвитку безпекового сектору [25].

У військово-оборонному вимірі Лондон підтвердив готовність продовжувати надавати Україні озброєння та військову техніку, зокрема засоби ППО, артилерію, далекобійні системи та бронетехніку. Особливий акцент зроблено на підвищенні боєздатності Збройних сил України у сферах протиповітряної оборони, розмінування, морської розвідки, берегової охорони, інтеграції з НАТО, укріплення кордонів та медичного забезпечення. Велика Британія також бере активну участь у коаліційних форматах: очолює разом із Норвегією коаліцію з морської безпеки, є одним із ключових учасників ініціатив у сфері повітряних сил, артилерії та бронетанкових

підрозділів, а також співпрацює зі США над формуванням механізмів управління цими коаліціями [79].

Окремим пунктом угоди зафіксовано положення про взаємодію у випадку нового збройного нападу на Україну. Водночас цей розділ не накладає на Лондон прямого обов'язку брати участь у воєнних діях проти Росії, проте визначає рамки підтримки й механізми реагування. Угода укладена на десять років, однак у фінансово-військовій площині її практичне наповнення має річний горизонт. Зокрема, Велика Британія підтвердила намір виділити у 2024 році 2,5 млрд фунтів стерлінгів на військову допомогу Україні, що відповідає рівню підтримки останніх двох років (2,3 млрд фунтів щорічно) [79]. У такий спосіб Лондон декларує довгострокову відданість, але конкретні обсяги допомоги залежатимуть від політичної кон'юнктури, бюджетних можливостей та внутрішніх економічних пріоритетів уряду.

Таким чином, британсько-українська угода не лише поглиблює стратегічне партнерство у сфері безпеки, а й формує нову модель довгострокових двосторонніх зобов'язань, що може стати орієнтиром для інших країн Заходу у процесі інституціоналізації підтримки України.

У січні 2025 року між Україною та Великою Британією було укладено унікальний за своєю тривалістю документ — сторічну угоду про стратегічне партнерство, яка охоплює військовий, економічний та культурний виміри співпраці [83]. Цей договір спирається на попередні домовленості сторін, зокрема угоду 2024 року про безпекове співробітництво, та покликаний поглибити інституційну взаємодію у сфері безпеки, водночас закріпивши довгострокове бачення двосторонніх відносин «для майбутніх поколінь».

Символічність укладення цього документа посилюється контекстом невизначеності щодо подальшої підтримки України з боку США. Офіційний Лондон охарактеризував угоду як «взаємовигідне партнерство» та «історичний крок». Її зміст структуровано навколо дев'яти «стовпів», серед яких ключову роль відіграють оборона й безпека. На відміну від попередніх домовленостей, сторічне партнерство передбачає створення спільних проектів

у сфері оборонного виробництва, формування нових механізмів швидкого реагування на кризові виклики, а також опрацювання можливостей розбудови в Україні військової інфраструктури (зокрема баз, логістичних складів, сховищ і резервних потужностей) [83]. Важливим компонентом є започаткування партнерства в галузі морської безпеки, спрямованого на гарантування свободи судноплавства та захист торговельних маршрутів у Балтійському, Чорному та Азовському морях через формат спільних оперативних груп.

Угода передбачає щорічне фінансування оборонної підтримки України з боку Великої Британії на рівні 3 млрд фунтів стерлінгів щонайменше до 2030/31 фінансового року, однак без фіксації такого зобов'язання на весь сторічний період, що залишає простір для корекцій відповідно до майбутніх політичних і бюджетних умов. Принципово важливою відмінністю документа є відсутність положення про взаємну оборону, подібного до статті 5 Вашингтонського договору: натомість сторони зобов'язалися у разі зовнішньої агресії протягом доби проводити консультації та забезпечувати оперативну допомогу у військовій, безпековій і економічній сферах, без гарантії автоматичного залучення збройних сил.

Візит прем'єр-міністра Кіра Стармера до Києва супроводжувався заявою про можливість участі британських військових у миротворчих операціях після укладення потенційної угоди з Росією, хоча сам текст документа цього положення не містить [83]. Отже, сторічна угода виступає радше політичним сигналом стратегічної підтримки та спробою інституціоналізувати довготривале партнерство, ніж механізмом колективної оборони, створюючи основу для багатовимірної взаємодії в умовах трансформації глобальної безпекової архітектури.

Отже, маємо підстави стверджувати, що укладені між Україною та Великою Британією двосторонні угоди демонструють еволюцію від декларативних гарантій безпеки до створення реальних інституційних механізмів стратегічного партнерства. Якщо Будапештський меморандум

виявився прикладом обмеженої дієвості міжнародно-правових інструментів без примусових засобів виконання, то сучасні домовленості відображають якісно новий підхід — формування гнучкої, але водночас структурованої системи довгострокових зобов'язань, яка враховує як потреби України в умовах війни, так і стратегічні інтереси Лондона у зміцненні власної ролі на глобальній арені. Така трансформація відображає не лише еволюцію двосторонніх відносин, а й зміну парадигми міжнародної безпеки після 2014 року, коли декларативні гарантії поступилися місцем конкретним зобов'язанням щодо військової, фінансової та політичної підтримки.

Своєю чергою, столітня угода 2025 року стала кульмінаційною точкою цього процесу, водночас закріпивши політичний сигнал про стратегічну відданість Британії справі підтримки України та її інтеграції до західних структур. Вона виводить співпрацю за межі суто воєнного виміру, охоплюючи економічний, технологічний, культурний та гуманітарний аспекти. Попри відсутність прямої гарантії колективної оборони, документ задає нові стандарти двостороннього партнерства у XXI столітті, підкреслюючи важливість багатовекторної взаємодії в умовах мінливої глобальної безпекової архітектури. У цьому контексті Британія постає не лише як надійний союзник України, а й як активний творець нових моделей міжнародної співпраці, що поєднують стратегічну далекоглядність із гнучкістю у реагуванні на динаміку геополітичних викликів.

2.2. Військово-технічне співробітництво між Україною та Сполученим Королівством

Велика Британія тривалий час відіграє ключову роль у формуванні європейської системи безпеки, використовуючи політичний вплив, військовий потенціал і поєднання «жорсткої» та «м'якої» сили. Завдяки технологічним інноваціям і розвиненим дипломатичним зв'язкам Лондон сприяє зміцненню порядку, заснованого на правилах. Водночас вихід з ЄС спричинив певну

недовіру серед партнерів і ускладнив підтримання стабільних регіональних відносин [90, с. 46–47].

Потрібно зауважити, що після вторгнення Російської Федерації в Україну у лютому 2022 року Великобританія була змушена переоцінити існуючі загрози власній національній безпеці. Оновлений аналіз інтегрованого огляду безпеки 2021 року, проведений у 2023 році, визначив підтримку України в її боротьбі за збереження територіальної цілісності як ключовий пріоритет національної безпекової політики [45, с. 20]. Агресивні дії Росії, що стали першим масштабним військовим конфліктом на європейському континенті майже за століття, суттєво підірвали регіональну стабільність та загрожують основним демократичним цінностям [34].

Своєю чергою, військово-технічне співробітництво між Україною та Сполученим Королівством є стратегічним компонентом двосторонніх відносин у сфері безпеки. Воно спрямоване на підвищення обороноздатності України, її стійкості до зовнішніх загроз, а також на інтеграцію з системами та стандартами НАТО. Співпраця охоплює модернізацію Збройних Сил України, спільне виробництво та технологічний обмін, а також реалізацію навчально-консультаційних програм і розвиток оборонно-промислового комплексу.

У дослідженні українсько-британських відносин у сфері безпеки умовно можна виокремити два етапи:

- 1) від проголошення незалежності України у 1991 році до 2014 року;
- 2) з 2014 року і дотепер.

Перший етап. Після 1991 року співпраця України з Великою Британією у безпековій площині поступово набула стратегічного характеру. Вона формувалася на основі спільних принципів демократії, верховенства права та дотримання міжнародного порядку, що дозволяло обома державам координувати дії у сфері миру та стабільності.

Важливим кроком стало приєднання України у 1994 році до програми НАТО «Партнерство заради миру» [11]. Це дало змогу започаткувати спільні

навчання, розвід співпрацю та реформи у секторі безпеки, а також посприяло підвищенню професійності українських збройних сил.

Практичне наповнення співпраці простежувалося і в участі обох країн у миротворчих місіях у Косово, Боснії та Афганістані. Українсько-британська взаємодія в цих операціях сприяла як регіональній стабільності, так і розвитку військового партнерства та накопиченню спільного досвіду. Значення мала також програма «Ширша Європа» 2004 р. [15], реалізована в межах політики сусідства ЄС і НАТО. Велика Британія активно підтримувала Україну, надаючи консультаційну та технічну допомогу у модернізації сектору безпеки.

Таким чином, упродовж першого етапу українсько-британське співробітництво послідовно зміцнювало обороноздатність України та водночас сприяло стабільності на європейському континенті. Водночас з 2014 року, після початку російської агресії, ця взаємодія вийшла на новий рівень, суттєво розширившись і поглибившись. Другий етап ознаменувався кардинальним посиленням британської підтримки України після початку російської агресії. Лондон активно долучився до міжнародних санкційних механізмів, послідовно відстоював українську позицію на ключових міжнародних майданчиках та забезпечив безпрецедентний рівень політичного діалогу.

Відзначимо, що британська національна стратегія безпеки, ухвалена у 2015 році, визначила для Сполученого Королівства амбітну мету — підвищити якість свого глобального впливу у міжнародній системі відносин. У продовження цих завдань у 2017 році було затверджено Стратегію міжнародного оборонного співробітництва Великої Британії, яка відповідала визначеним пріоритетам та заклала основу нового рівня зовнішньополітичного та оборонного впливу країни. Основна мета цієї стратегії полягає у запобіганні збройним конфліктам та гуманітарним кризам, а також у створенні зон стабільності і процвітання в різних регіонах світу [64].

Досягнення цих цілей передбачало активну та тривалу участь Великої Британії у глобальних процесах, що сприяло б зміцненню її позицій на

міжнародній арені, а також гарантувало підвищення безпеки і добробуту країни та її громадян. Значну увагу у стратегії приділено наданню військово-технічної та консультативної підтримки Збройним Силам України. В умовах геополітичних викликів, зокрема внаслідок дій Російської Федерації, з 2014 року Велика Британія систематично надає українським Збройним Силам логістичну допомогу. Регулярно здійснюються обміни на рівні керівництва Міністерства оборони, Генерального штабу, Військово-Морських сил та інших військових структур [47, с. 13]. Українські військово-транспортні літаки беруть участь у забезпеченні логістики для британських підрозділів, що підкреслює високий рівень двосторонньої військової взаємодії.

Ключові напрями співпраці у військовій та оборонній сфері включають кіберзахист, протидію гібридним загрозам, розвиток військової розвідки, розширення операції ORBITAL, військову освіту, військово-технічне партнерство, модернізацію оборонної інфраструктури та розвиток морських сил. За оцінками української сторони, протягом останніх двох років оборонне та безпекове співробітництво з Великою Британією залишалося однією з найбільш динамічних і результативних сфер двосторонніх відносин, демонструючи ефективність як на політичному рівні, так і у питаннях підготовки кадрів, надання радників та розвитку військової освіти [47, с. 13].

З 2014 року Велика Британія активно працює над посиленням економічної та оборонної взаємодії з Україною, водночас сприяючи підвищенню спроможності країни протистояти збройному конфлікту на сході, який підтримується Росією. Після виходу з ЄС британська влада розглядає Україну як одного з ключових європейських партнерів у рамках стратегії «Глобальна Британія», що передбачає розвиток відносин за межами Європейського Союзу. Протягом тривалого часу Велика Британія надавала Україні двосторонню військову підтримку. Перші партії військової техніки були поставлені в 2014 році, а в 2015 році – ще два пакети обладнання. Крім того, уряд Британії направив військових радників для навчання українських військових. Перша група радників прибула на Західну Україну в лютому 2015

року, започаткувавши ініціативу, відому як Операція «ОРБІТАЛ», яка отримала позитивну оцінку українського уряду. До кінця 2016 року британські інструктори провели понад 30 навчальних курсів [2, с. 164].

Зауважимо, що між 2016 та 2021 роками за допомогою британських програм підготовки значна кількість українських військових здобула нові навички. Однією з найбільш відомих ініціатив стала Операція «ОРБІТАЛ», під час якої було підготовлено понад 21 тисячу військовослужбовців. В рамках цієї програми розпочалася робота з розвитку морського потенціалу України, що згодом переросла в спеціалізовану морську підготовку для українських ВМС [2, с. 164].

Зазначимо, що геостратегічне значення України та Чорноморського регіону для Великої Британії зросло після анексії Криму у 2014 році та початку війни на сході України. Враховуючи загрозову поведінку Росії, Лондон обрав більш активну політику стримування, ставлячи Україну в центр своєї стратегії. У рамках зобов'язань після саміту НАТО в Уельсі 2014 року Велика Британія посилила свою присутність на східному фланзі Альянсу, надаючи персонал до Багатонаціонального дивізійного штабу (Південно-Схід) та підрозділів інтеграції сил НАТО в Румунії та Болгарії, а також розгорнувши винищувачі Турпооп для патрулювання повітряного простору НАТО на авіабазі Міхаїла Когелнічану [67].

Військово-морська присутність Великої Британії в Чорному морі також зростає з 2014 року, досягнувши свого піку у 2018 році. Попри положення Конвенції Монтре, яка обмежує присутність військових суден неприбережних держав у Чорному морі 21 днем, присутність Великої Британії залишається відносно стабільною з 2018 року. Британські військові кораблі провели 57 днів на ротаційній основі в Чорному морі у 2018 році, 52 у 2019 році, 31 у 2020 році та (станом на жовтень 2021 року) 59 у 2021 році. Ці перебування почали включати регулярні заходи в порт Одеси – головного штабу ВМС України на Чорному морі. Підкреслюючи свою підтримку Києва та кидаючи виклик

стратегії заперечення Москви, Велика Британія продемонструвала свою відданість свободі судноплавства в Чорному морі [67].

У 2020 році 7 жовтня, під час офіційного візиту Президента України Великої Британії, тодішні Міністр оборони України Андрій Таран та Державний секретар оборони Великої Британії Бен Воллес підписали меморандум про поглиблення двосторонньої військової та військово-технічної співпраці [50]. Документ передбачає фінансову підтримку з боку Великої Британії на 1,25 млрд фунтів стерлінгів (приблизно 1,68 млрд доларів США) для будівництва ракетних катерів і розвитку морської інфраструктури ВМС України.

Ракетні катери та військово-морські бази є ключовими для здатності України стримувати агресора та реагувати на кризи в Чорному та Азовському морях, де Росія має перевагу у протикорабельних озброєннях. Передбачено постачання щонайменше восьми британських катерів із протикорабельними ракетами NSM, частина з яких буде побудована у Великій Британії, а решта – в Україні, що дозволить значно зміцнити «москитний флот» країни [12].

За словами міністра оборони України, реалізація цих проєктів значно підвищить бойові можливості українського флоту та його сумісність із морськими силами країн НАТО. Крім того, проєкти відкривають перспективи для модернізації українських суднобудівних заводів та запровадження сучасних технологій у вітчизняну економіку. Міністр Таран зазначив, що це може стати каталізатором відновлення суднобудівної галузі, яка зазнала занепаду після розпаду СРСР [85]. Доступ до передових британських технологій та можливість навчання українських фахівців ноу-хау інженерів Великої Британії сприяє модернізації потужностей Миколаївських верфей і відновленню промислового потенціалу країни.

Приблизно через місяць після вищезгаданого візиту Президента України до Великої Британії у 2020 році, понад 450 британських десантників у складі спільних навчань разом із українськими військовими здійснили висадку повітряним десантом у районі Миколаєва — ключового порту та

промислового центру на півдні країни. Це маневрування стало найбільш масштабним подібним навчанням, яке Британія проводила за останні два десятиліття. Проведення операції збіглося з активним проведенням масштабних стратегічно-оперативних навчань Росії «Кавказ-2020» поблизу українських кордонів [21]. Під час цих спільних дій британські підрозділи фактично прикривали українських колег, що наочно продемонструвало переваги співпраці між державою НАТО та партнером, який не є членом Альянсу.

Варто розглядати цей спільний десант біля Миколаєва на тлі ширшої оборонної співпраці та уроків, отриманих із конфлікту в Карабаху на Південному Кавказі. Світові аналітики досліджують, як Азербайджан домогся успішного відновлення контролю над Карабахом і прилеглими територіями під час конфлікту. Більшість експертів погоджуються, що вирішальну роль у військових успіхах Азербайджану зіграла політико-військова підтримка з боку Туреччини. Анкара забезпечувала Баку допомогу на тактичному, операційному та стратегічному рівнях, надаючи технології, методики ведення бойових дій та стратегічні рекомендації [14]. Партнерство між двома тюркськими державами принесло відчутні результати: азербайджанські війська поступово долали вірменські укріплення та звільняли дедалі більші частини окупованого Карабаху.

У 2021 році, перед обличчям загроз національній безпеці України, правляча Консервативна партія Великої Британії разом із міністрами та прем'єр-міністром Б. Джонсоном забезпечили міжпартійний консенсус у парламенті, заклавши основу для створення системи стримування можливої подальшої агресії з боку Росії [6].

Повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 року значно ускладнило реалізацію подальших планів щодо військово-технічної співпраці у Чорноморському регіоні. Водночас двостороння взаємодія принесла значний досвід завдяки роботі британських інструкторів та десяткам спільних навчань,

проведених на полігонах обох країн із залученням союзників НАТО та відповідно до стандартів Альянсу.

Особливо важливим став прямий британський військовий внесок під час повномасштабного вторгнення: поставки легкого оборонного озброєння, зокрема систем Javelin та NLAW на сотні мільйонів фунтів, високоточних протикорабельних комплексів Harpoon, важкої бронетехніки та артилерійських засобів [18; 91, с. 6].

В межах дослідження військово-технічного співробітництва досліджуваних країн, важливим аспектом є аналіз фінансової та матеріальної підтримки, яку Велика Британія надає Україні в умовах триваючого збройного конфлікту. Станом на початок 2025 року Лондон пообіцяв Україні загальне фінансування на рівні 12,8 млрд фунтів стерлінгів, з яких 7,8 млрд фунтів відведено безпосередньо на військову допомогу. Зокрема, на 2024/25 фінансовий рік передбачено виділення 3 млрд фунтів, що свідчить про послідовну політику стратегічної підтримки Києва [11, с. 25].

Політичне керівництво Лейбористської партії підкреслило сталість підтримки Великобританії для України, а на саміті НАТО у липні 2024 року прем'єр-міністр Кір Стармер зафіксував намір надавати щорічно 3 млрд фунтів військової допомоги до 2030/31 року, або доти, поки така підтримка залишатиметься необхідною. Важливо зазначити, що ці кошти виділяються з Резерву Казначейства, не включаючись у основний бюджет Міністерства оборони, хоча витрати відображаються у фінансових звітах МО в межах Додаткових оцінок до кінця фінансового року. Додатково, у жовтні 2024 року було оголошено про одноразовий кредит у розмірі 2,26 млрд фунтів у рамках G7 ERA, що підкреслює гнучкість та масштабність фінансових механізмів підтримки.

Особливістю британської допомоги є надання військового обладнання у формі безоплатних передач. Озброєння постачається з існуючих оборонних запасів країни, закуповується терміново у внутрішніх та закордонних виробників або отримується з надлишкових ресурсів інших держав.

Фінансування таких закупівель може здійснюватися як напряму, так і через спеціалізовані механізми, зокрема Міжнародний фонд для України, що підкріплює системність та передбачуваність поставок. За даними Міністерства оборони Великої Британії, Україні передано близько 400 різновидів озброєнь, як летальних, так і нелетальних. До летальних систем належать протитанкові ракети, артилерійські комплекси, засоби протиповітряної оборони, броньовані бойові машини, боєприпаси для ураження інфраструктури та три пускові установки M270 для далекобійних ракетних комплексів [11, с. 26].

У січні 2023 року відбулося суттєве посилення підтримки, включно з передачею 14 основних бойових танків Challenger II. У травні 2023 року уряд анонсував постачання високоточних далекобійних ракет Storm Shadow та ударних безпілотників великої дальності. Велика Британія стала першою державою, що надала Україні озброєння із потенціалом ураження будь-якої точки на території країни.

Як наголошується у дослідницькому брифінгу від 17 липня 2025 року, пріоритетним напрямом залишається розвиток протиповітряної оборони, що супроводжується забезпеченням боєприпасами та засобами нанесення далекобійних ударів. Аналітичні оцінки НАТО вказують на те, що затримки у наданні допомоги на початку 2024 року обмежили здатність українських сил утримувати передові позиції, що, своєю чергою, дозволило російським військам досягти певних тактичних успіхів на сході України [56].

Від початку повномасштабного вторгнення Україна гостро потребувала ефективних засобів ППО, адже Росія мала перевагу у авіації та ракетних системах різного типу. Однією з перших країн, що системно сприяла захисту українського повітряного простору, стала Велика Британія. З березня 2022 року Лондон передавав переносні та мобільні ЗРК, радары, протидронові комплекси, засоби радіоелектронної боротьби та відповідні ракети. Перші поставки включали ПЗРК Starstreak із дальністю до 5,5 км, здатні уражати літаки й гелікоптери. Уже у квітні 2022 року ці системи застосовувалися на фронті та включалися до наступних пакетів допомоги [13]. Паралельно

постачалися мобільні броньовані ЗПК Stormer HVM, що могли нести ракети Starstreak і Martlet, що значно підвищувало оборонний потенціал.

Велика увага приділялася також мобільним установкам ASRAAM, адаптованим для запуску з землі на шасі Supacat. Українські екіпажі навчалися ними користуватися у Великій Британії, а міністр оборони Грант Шаппс відзначав їхню ефективність до 90%. У 2023–2024 роках Лондон продовжив передачу сотень ракет ASRAAM, Starstreak, Martlet та американських AIM-120 AMRAAM для NASAMS. Британія системно модернізувала й старі радянські системи: відремонтовано комплекси 2С6 «Тунгуска», закуплено запчастини та адаптовано їх під сучасні загрози, зокрема БПЛА. Також контрактами MSI Defence Systems передбачалося постачання автономних ЗПК Terrahawk Paladin з 30-мм гарматою й круговим оглядом. У 2024 році підтримка включала радари, системи РЕБ, антидронові рушниці, ремонт ракет радянського зразка та підготовку нових ППО-засобів, включно з потенційним постачанням експериментального лазерного комплексу DragonFire. На початку 2025 року для України було представлено британський зенітно-ракетний комплекс Gravehawk, адаптований під ракети Р-73, маскований під стандартний контейнер НАТО та мобільний на вантажівках [13]. Два зразки пройшли випробування, а планується передати ще 15 систем.

Важливим аспектом є дозвіл окремих держав, серед яких Велика Британія, на використання переданого озброєння Україною в рамках самооборони для ураження легітимних військових об'єктів на території Російської Федерації. Проте такий дозвіл наразі не поширюється на застосування далекобійних ракет для ударів по глибоким територіям РФ, що демонструє обережний баланс між підтримкою України та стримуванням ескалаційних ризиків.

У цьому контексті відзначимо, що під час візиту до Києва 2 травня 2024 року тодішній державний секретар з питань закордонних справ Лорд Кемерон заявив, що передане озброєння може бути використане Україною у рамках самооборони проти легітимних військових цілей на території Росії. Проте ця

позиція не стосувалася застосування далекобійних ракет Storm Shadow для ударів у глибоких районах РФ. Позицію було підтверджено новим міністром оборони Джоном Гілі 19 липня 2024 року, який наголосив на необхідності дотримання міжнародного гуманітарного права та здійснення операцій виключно силами України [11, с. 26].

Так, британська стратегія реагування на російську агресію має багаторівневий характер, що поєднує нові можливості для України з певними викликами. Лондон послідовно виступає за рішучішу позицію НАТО, ніж це здатні забезпечити окремі члени Альянсу, а також допомагає меншим державам, які підтримують Київ, долати фінансові та організаційні бар'єри. Це створює передумови для активнішої інтеграції України у євроатлантичний простір і запуску нових форматів взаємодії за посередництва Великої Британії. У стратегічному вимірі Велика Британія прагне сприяти стійкості українських демократичних інститутів, модернізації сектору оборони та протидії впливу Росії. Особливе місце займає підтримка свободи судноплавства у Чорному й Азовському морях, що поєднується з нарощуванням морського потенціалу України. Ці напрями реалізуються як у межах НАТО, так і через двосторонні та багатосторонні механізми. Значущим індикатором таких намірів стали переговори щодо безпекових гарантій та ініціатива тристороннього альянсу Україна – Польща – Велика Британія [3, с. 15; 18].

Водночас існують чинники, які можуть стримувати розвиток партнерства. З одного боку, попри поточне позиціонування Росії як головної загрози, у британській стратегії зберігається прагнення до її трансформації й у перспективі – відновлення співпраці. Це може стимулювати Москву до косметичних змін і спроб повернення до політики *business as usual*. З іншого боку, зростаюча увага Лондона до Індो-Тихоокеанського регіону може знизити інтенсивність його участі в українському напрямі, хоча повне згортання підтримки є малоімовірним. Варто також враховувати можливі політичні зміни у самій Великій Британії: наприклад, лейбористи, ймовірно, віддаватимуть перевагу євроатлантичній безпеці, зберігаючи пріоритетність

українського питання навіть у випадку переформатування зовнішньополітичних орієнтирів [3, с. 15; 18].

Таким чином, британська модель протидії російській агресії характеризується поліцентричністю та багатоформатністю, що створює для України одночасно і нові стратегічні вікна можливостей, і низку системних обмежень. Лондон, спільно з Вашингтоном, інституціоналізує жорсткіший консенсус у межах Північноатлантичного альянсу, ніж могли б забезпечити окремі держави-члени. Паралельно Велика Британія виступає своєрідним «мультиплікатором» для малих союзників, які прагнуть розширення підтримки України, надаючи їм ресурси та логістичні інструменти. Завдяки такій конфігурації Київ отримує змогу активніше позиціонувати себе в євроатлантичному безпековому полі та залучатися до нових форматів співпраці, що реалізуються під британським посередництвом.

2.3. Спільні проекти в рамках боротьби з тероризмом, кіберзагрозами та іншими безпековими викликами

У сучасних умовах міжнародної безпеки боротьба з тероризмом та кіберзагрозами стає одним із ключових пріоритетів державної політики, оскільки ці явища мають глобальний характер і не обмежуються національними кордонами. Україна та Велика Британія формують важливий двосторонній вектор співпраці у цій сфері, в умовах протидії російській агресії. Особливість українсько-британської взаємодії полягає у комплексному підході до безпеки, що поєднує правові, технічні та стратегічні елементи. Вона охоплює спільні навчальні програми для правоохоронних і військових органів, створення аналітичних платформ для протидії кіберзлочинності, розробку стандартів кіберзахисту критичної інфраструктури, а також участь у багатосторонніх міжнародних ініціативах з боротьби з тероризмом.

У лютому 2022 року, у день вторгнення Росії в Україну, було здійснено кібератаку на супутникову мережу Viasat, яка забезпечувала інтернет-зв'язок на території України. Протягом кількох днів Starlink, дочірня компанія SpaceX, розгорнула 5 000 комплектів терміналів, що дозволило відновити комунікації через малі супутники на низькій орбіті. Окрім атак на Viasat, Росія використовувала кібероперації як для дезінформації, так і для ударів по критичній національній інфраструктурі, зокрема у грудні 2023 року було атаковано мобільного оператора Kyivstar. Попри високу інтенсивність таких операцій, вони не мали вирішального впливу на хід війни, здебільшого завдяки ефективним контрзаходам України, підтриманим державними та комерційними західними структурами, серед яких GCHQ та Національний центр кібербезпеки Великої Британії, Cyber Command та NSA США, а також компанії Microsoft, ESET і Mandiant [84, с. 49].

У 2022 році Велика Британія ініціювала масштабну програму кіберзахисту для України, спрямовану на забезпечення безпеки державних органів та критично важливої національної інфраструктури від зловмисних кібератак російського походження. Програма передбачала комплексне партнерство з промисловими та технологічними компаніями, що дозволяло обмежувати доступ російських кіберзловмисників до життєво важливих мереж та забезпечувати українській стороні можливості для судово-медичної експертизи кіберінцидентів [40].

Зокрема, перший пакет підтримки Великої Британії у розмірі 6,35 мільйона фунтів стерлінгів було мобілізовано в перші дні після вторгнення Росії для швидкого реагування на зростання інтенсивності кібератак. Завдяки цьому пакету українські державні установи отримали підтримку у захисті від шкідливого програмного забезпечення, зокрема Industroyer2, що дозволило запобігти доступу зловмисників до інформації, пов'язаної з оборонними та військовими операціями. Програма передбачала постачання передового обладнання та програмного забезпечення для захисту від DDoS-атак, встановлення брандмауерів та розвиток судово-медичних можливостей для

аналізу компрометації систем, що дозволяло українським фахівцям ефективно ідентифікувати загрози та відслідковувати джерела атак [40]. Міністр закордонних справ Великої Британії Джеймс Клеверлі наголосив, що російські дії не обмежуються наземною агресією, а включають постійні спроби проникнення у кіберпростір України, що загрожує критично важливим послугам і інформаційній інфраструктурі.

Лінді Кемерон, директорка Національного центру кібербезпеки (NCSC), підкреслила, що британська підтримка значно зміцнює обороноздатність України у кіберсфері та дозволяє українським експертам ефективно протидіяти сучасним загрозам. Програма стала реакцією на історично тривалі та масштабні дестабілізуючі кібератаки Росії проти України, включаючи відключення частини електромереж у 2015 році, руйнівні атаки на фінансовий та енергетичний сектори у 2017 році, а також серію атак під час повномасштабного вторгнення у 2022 році, зокрема на операторів, таких як Viasat [40].

Застосування кіберзасобів є важливим елементом сучасної війни між технологічно порівняними противниками та, ймовірно, буде використане Росією у майбутніх конфліктах із НАТО. Як Росія, так і Китай демонстрували готовність атакувати кіберпростір Великої Британії та її союзників. Напередодні 24 лютого 2022 року спостерігалось різке зростання кібератак з Росії — на 450 %, яке продовжилось після вторгнення, включно з масштабними DDoS-атаками на об'єкти національної безпеки США. Російські хакери націлювалися на британських парламентарів, аналітичні центри та академічні установи; китайські суб'єкти атакували парламентарів та Комісію з виборів у Великій Британії. Найсвіжіший приклад — викрадення 300 млн записів пацієнтів NHS російською групою-вимагачем Qilin у червні цього року, що спричинило перебої в роботі кількох лікарень Англії [84, с. 50].

Ці події демонструють вразливість Великої Британії до кібератак і потребу посилювати стійкість, особливо у державному секторі та критичній національній інфраструктурі (КНІ). ADS зазначає, що національна безпека

потребує інтеграції потенціалу як оборонного, так і цивільного секторів для забезпечення комплексного захисту країни. Водночас проблеми України з пошкодженням КНІ, що потребує організованого відновлення, підкреслюють стратегічну значимість цього питання. Конфлікт у Україні засвідчив, що кібератаки та удари по КНІ ймовірно будуть складовою майбутніх воєн. Професор Майкл Кларк зауважив, що Велика Британія має певні вразливості, зокрема застарілі системи кібербезпеки та фрагментовану відповідальність за КНІ між поліцією, місцевою владою та урядовими департаментами, що створює прогалину порівняно з FEMA США та аналогічними агентствами в ЄС [84, с. 50].

У промові прем'єр-міністра Великої Британії щодо Стратегії національної безпеки 2025: Безпека британського народу в небезпечному світі (HTML) наголошується, що у світі, де основні цінності зазнають постійних нападок, рішучість держави у захисті національних інтересів набуває особливої важливості. Співпраця з міжнародними партнерами розглядається як ключовий елемент безпеки та стабільності, а зміцнення альянсів і відновлення міжнародного статусу Сполученого Королівства виступають пріоритетними завданнями уряду [58]. Прем'єр-міністр підкреслює, що минулий хаос у зовнішній політиці зашкодив репутації країни як надійного партнера, і відновлення цієї довіри стало необхідною умовою для зміцнення національної безпеки.

Виступ виділяє три основні уроки для сучасної політики безпеки. По-перше, зовнішня та внутрішня політика повинні бути інтегрованими, оскільки глобальні виклики, такі як війни, кібератаки та транснаціональна злочинність, безпосередньо впливають на життя громадян і функціонування державних служб. Кібератаки, зокрема, підривають інфраструктуру критично важливих секторів і створюють нові загрози для економічної та соціальної стабільності [58]. По-друге, колективна безпека в рамках НАТО залишається наріжним каменем стратегічної політики, проте державі необхідно одночасно посилювати власні суверенні спроможності для протидії загрозам сучасного

гібридного світу. По-третє, національна єдність є фундаментальною для успішної протидії ризикам, що вимагає мобілізації всіх секторів суспільства та комплексного підходу до управління загрозами, включно з тероризмом та кібернетичними атаками.

Прем'єр-міністр підкреслює, що стратегія безпеки передбачає не лише модернізацію оборони та зміцнення військового потенціалу, але й розвиток технологій та інновацій для ефективного кіберзахисту, а також підвищення соціальної та економічної стійкості. Інвестиції в національну оборону та технологічні інфраструктури поєднуються з завданням забезпечення енергетичної безпеки, розвитку критично важливих систем управління та впровадження передових технологій для запобігання кіберзагрозам [58]. Зобов'язання витратити 5% ВВП на національну безпеку до 2035 року свідчить про довгострокову стратегічну перспективу, спрямовану на зміцнення обороноздатності, інтеграцію з союзниками та формування суспільного консенсусу щодо пріоритетів безпеки.

У цьому контексті постає особлива важливість міжнародної співпраці, зокрема з державами, які зіштовхуються з аналогічними викликами, такими як Україна та які потребують наразі підтримки у зв'язку з їх вразливістю.

Так, у 2023 році Велика Британія розпочала суттєве розширення своєї програми кіберзахисту для України, спрямованої на захист критично важливої національної інфраструктури від систематичних і деструктивних кібератак, які здійснюються з боку Російської Федерації. Програма покликана забезпечити оперативне реагування на загрози, що підривають функціонування державних служб та життєво важливих секторів економіки, а також мінімізувати наслідки руйнівних кібератак для громадянського населення. Розширення програми передбачає виділення додаткових фінансових ресурсів до 25 мільйонів фунтів стерлінгів та продовження її дії на два роки [65]. При цьому 16 мільйонів фунтів будуть надані безпосередньо урядом Великої Британії, а ще до 9 мільйонів фунтів можуть бути залучені від міжнародних партнерів та союзників Києва.

Зокрема, ця ініціатива охоплює використання передових світових практик як державного, так і приватного секторів у сфері кібербезпеки, зокрема методів швидкого реагування на інциденти, аналізу шкідливого програмного забезпечення, забезпечення цілісності критично важливих систем та підвищення професійного рівня українських фахівців. Програма передбачає також розвиток судово-технічної компетенції для проведення комплексної атрибуції атак, встановлення джерел вторгнення та формування доказової бази для потенційного міжнародного переслідування порушників [65].

У цьому контексті ключовим аспектом є важливість міжнародної співпраці. Підтримка Великої Британії дозволяє Україні не лише зміцнити власний кіберзахист, а й інтегрувати національні системи у глобальні стандарти кібербезпеки, підвищуючи ефективність протидії як прямим кібератакам, так і гібридним загрозам. Таке партнерство охоплює не лише технологічні аспекти, але й стратегічну координацію з союзниками, створюючи платформу для обміну знаннями, досвідом та аналітичними даними, необхідними для запобігання загрозам на національному та регіональному рівнях.

Також можна відзначити, що січні 2023 року відбулася важлива двостороння зустріч між членами Національної команди реагування на комп'ютерні надзвичайні ситуації України (CERT-UA) та британськими фахівцями у сфері кібербезпеки. Метою переговорів було обговорення сучасних викликів конфлікту та вироблення спільних стратегій підвищення кіберстійкості державних систем України. Під час першого візиту CERT-UA до Великої Британії з початку повномасштабного вторгнення російських військ українська делегація відвідала Національний центр кібербезпеки (NCSC), що входить до структури Центру урядового зв'язку (GCHQ), для проведення високорівневих переговорів та обміну досвідом щодо протидії кіберзагрозам [86].

Програма співпраці передбачала участь у конференції CyberThreat у Лондоні, де українські фахівці разом із директором з операцій NCSC Полом Чічестером обговорили поточні загрози та практичні підходи до їх нейтралізації. NCSC у тісній координації з Міністерством закордонних справ Великої Британії (FCDO) надає Україні систематичну підтримку з початку вторгнення, включно з наданням спеціалізованих рекомендацій щодо посилення кіберстійкості критично важливої інфраструктури та державних служб. Директор з операцій NCSC підкреслив, що Україна продемонструвала рішучість у відбитті російських атак у кіберпросторі, а співпраця з Великою Британією дозволяє обом сторонам зміцнювати колективну стійкість і обмінюватися передовими практиками. Міністр безпеки Великої Британії Том Тугендхат наголосив на важливості цієї співпраці для захисту української критичної інфраструктури та підтримки високого рівня підготовки українських кіберекспертів, зазначивши, що кібератаки Росії становлять реальну і постійну загрозу не лише для України, а й для глобальної безпеки [86].

Своєю чергою, у 2025 році Велика Британія продовжує активно протидіяти масштабним російським кіберкампаніям, спрямованим на підрив діяльності організацій, які підтримують Україну. Національний центр кібербезпеки Великої Британії (NCSC) разом із союзниками — США, Німеччиною та Францією — зафіксував, що підрозділ ГРУ 26165 («Fancy Bear») продовжує здійснювати високотехнологічні атаки на державні та приватні структури, що займаються оборонним, логістичним і інформаційним забезпеченням України [87].

Аналіз показав, що російські кіберагенти застосовували комплекс методів для отримання несанкціонованого доступу до мереж, зокрема через підбір паролів, фішинг та уразливості в корпоративних сервісах, таких як Microsoft Outlook. Серед цілей були камери спостереження на українських кордонах, що контролюють переміщення гуманітарної та військової допомоги. За оцінками, загальний обсяг проникнення охоплював понад 10 000 камер, а

також організаційні ресурси критичної інфраструктури — порти, аеропорти, системи управління повітряним рухом та оборонну промисловість. Експерти зазначають, що ці операції мають стратегічний характер і спрямовані не лише на збір інформації, а й на потенційне порушення логістичних та промислових процесів. У відповідь на це Велика Британія посилює двосторонню підтримку України, забезпечуючи не лише фінансове та консультативне підкріплення, а й технічну допомогу у сфері кіберзахисту [87]. Такі заходи включають навчальні програми, інтеграцію кращих світових практик приватного та державного секторів, а також розвиток потенціалу українських спеціалістів для протидії сучасним кіберзагрозам.

Таким чином, діяльність Великої Британії у сфері кібербезпеки демонструє стратегічний підхід до захисту критично важливої інфраструктури України та зміцнення колективної стійкості проти гібридних загроз, одночасно підкреслюючи важливість міжнародної координації у сфері кіберзахисту.

У контексті триваючої війни для України надзвичайно важливо забезпечувати ефективний кіберзахист, адже сучасні конфлікти все частіше виходять за межі традиційного поля бою і охоплюють цифрову сферу, де загрози можуть завдати критичних втрат інфраструктурі та державним службам. Співпраця України та Великої Британії у цій галузі демонструє високу ефективність і стратегічну цінність: поєднання британського досвіду, технологій з українськими ресурсами дозволяє швидко реагувати на кібератаки, посилювати стійкість критичних систем і формувати комплексну національну безпеку. Позитивні результати такої співпраці свідчать про її важливість для зміцнення кіберзахисту України та підкреслюють перспективність подальшого поглиблення двосторонніх ініціатив у цій сфері.

Висновки до розділу 2.

1. З'ясовано, що структура та зміст двосторонніх угод між Україною та Сполученим Королівством у сфері безпекового співробітництва відображають еволюцію від декларативних гарантій Будапештського меморандуму 1994 року до сучасних комплексних і довгострокових інституційних механізмів стратегічного партнерства. Угоди, зокрема Меморандум 2016 року, Угода 2020 року, десятирічна угода 2023 року та сторічне партнерство 2025 року, охоплюють широкий спектр сфер — від військово-оборонної підтримки та навчання до кібербезпеки, протидії дезінформації, гуманітарної та фінансової допомоги, а також розвитку економічних і технологічних аспектів співпраці.

2. Встановлено, що військово-технічне співробітництво між Україною та Сполученим Королівством є комплексним та стратегічно орієнтованим процесом, який поєднує модернізацію Збройних Сил України, спільне виробництво озброєння, технологічний обмін, навчально-консультаційну підтримку та розвиток оборонно-промислового комплексу з інтеграцією до стандартів НАТО. Високий рівень взаємодії проявляється у багаторівневих програмах підготовки, таких як операції «ОРБІТАЛ» та «Інтерфлекс», поставках сучасних летальних і нелетальних систем озброєння, модернізації морських і протиповітряних сил, а також у спільних навчаннях і оперативних заходах у Чорноморському регіоні.

3. З'ясовано, що спільні проекти України та Великої Британії у сфері боротьби з тероризмом та протидії кіберзагрозам формують багаторівневу систему безпеки, що поєднує правові, технічні та стратегічні елементи. Особливу роль відіграють навчальні програми для військових та правоохоронних органів, розвиток аналітичних платформ, стандартизація кіберзахисту критичної інфраструктури, а також участь у міжнародних ініціативах.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЕЗПЕКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА

3.1. Нові виклики і загрози для безпеки України: роль Сполученого Королівства в їх подоланні

В умовах війни проти України питання безпеки набуло багатовимірною характеру, поєднуючи військові, політичні, економічні та інформаційні виміри. Від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації міжнародна система безпеки зазнала серйозних випробувань, що вимагає пошуку нових механізмів колективного реагування. У цьому контексті особливого значення набуває стратегічна роль Сполученого Королівства, яке не лише послідовно підтримує Україну на політичному та дипломатичному рівнях, але й виступає одним із ключових донорів військової допомоги, партнером у сфері розвідки та ініціатором формування довгострокових безпекових гарантій.

У контексті дослідження зауважимо, що два послідовні саміти — в Анкориджі (за участі президента Російської Федерації) та у Вашингтоні (за участі президента України) — не внесли суттєвої ясності щодо того, яким чином адміністрація Дональда Трампа планує завершити воєнний конфлікт на українській території. Попри загальні декларації про можливість реалізації формули «території в обмін на мир», результати переговорів між Трампом і Володимиром Путіним 15 серпня 2025 року залишилися непрозорими й не дали чіткого розуміння предмета домовленостей. Натомість наступна зустріч у Білому домі за участі Трампа, Володимира Зеленського та провідних європейських лідерів мала принципово інший фокус — розгляд концепції припинення бойових дій в обмін на безпекові гарантії з боку західних держав [69].

Путін, переконаний у можливості досягнення воєнної перемоги, очевидно сприймає ініціативи Трампа радше як інструмент затягування часу,

розширення територіальних здобутків та водночас як шанс посилити стратегічні суперечності між США та Європою. Європейські країни, своєю чергою, прагнучи не допустити такого розвитку подій, намагаються просунути альтернативну модель — припинення вогню за умови надання Україні довгострокових гарантій безпеки в обмін на фактичне визнання російського контролю над частиною окупованих територій. Логіка цієї стратегії полягає у спробі залучити Сполучені Штати до координації з європейськими партнерами у сфері підтримки української обороноздатності [69]. Втім, подібний підхід має фундаментальну ваду: він ігнорує глибинні розбіжності між українським баченням відновлення миру та російською інтерпретацією завершення війни.

З огляду на багаторічний досвід аналізу російської політики, видається сумнівним, що система безпекових гарантій може стати ключовим інструментом стабілізації. Надто м'які зобов'язання не створюють ефективного механізму стримування подальшої агресії, а надмірно жорсткі — апріорі не будуть прийняті Москвою.

Так, на нещодавній зустрічі між президентами США Дональдом Трампом та України Володимиром Зеленським у Білому домі 18 серпня 2025 року, присутніми були також європейські лідери, серед яких був прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер. Ця зустріч стала частиною зусиль щодо формування міжнародної підтримки для України та обговорення можливих безпекових гарантій у контексті війни з Росією [76].

Потрібно зазначити, що президент України Володимир Зеленський напередодні саміту в Анкориджі між президентом США Дональдом Трампом та президентом Росії Володимиром Путіним провів робочу зустріч із прем'єр-міністром Великої Британії Кіром Стармером у Лондоні. Під час зустрічі Стармер висловив послідовну підтримку Великої Британії Україні та наголосив на важливості координації міжнародних зусиль для забезпечення стабільності у регіоні. Відзначалося, що між лідерами склалася атмосфера довіри та спільної рішучості у пошуку справедливого та стійкого миру. У заяві

офісу Стармера зазначено, що обидві сторони погодилися щодо нагальності майбутніх переговорів Трампа та Путіна і висловили надію, що російська сторона виявить серйозність намірів у питанні мирного врегулювання конфлікту [93].

Враховуючи наведені події, можна стверджувати, що Велика Британія продовжує активно просувати інтереси України на міжнародній арені. Присутність прем'єр-міністра Кіра Стармера на зустрічі у Білому домі та проведення окремої робочої зустрічі з президентом Зеленським у Лондоні свідчать про стратегічну зацікавленість Великої Британії у забезпеченні підтримки України як на політичному, так і на безпековому рівні. Лондон прагне координувати дії з ключовими міжнародними партнерами, зміцнювати позиції України у процесі пошуку мирного врегулювання та впливати на формування колективних безпекових механізмів у Європі.

У контексті забезпечення національної безпеки український уряд інтегрував концепцію стримування до своєї оборонної стратегії, відомої як «План перемоги». Хоча деталі цього плану залишаються значною мірою засекреченими, президент Володимир Зеленський окреслив ключові напрямки у виступі перед Верховною Радою 16 жовтня 2024 року, приділивши особливу увагу «Стримуванню» як основі довгострокової безпеки. Президент запропонував «стратегічний неядерний пакет стримування», покликаний забезпечити надійний захист від потенційної російської агресії, підкресливши, що такий підхід ставить перед Росією вибір між дипломатичними перемовинами та демонтажем її військової машини. Формула, за словами Зеленського, полягає у принципі «мир через силу» [55].

Центральним завданням є формування та утримання військового потенціалу, здатного відбити будь-яку агресію і завдати противнику поразки на полі бою. Стратегія передбачає не лише розвиток такого потенціалу, але й підтримку його у стані високої бойової готовності, щоб Росія чітко усвідомлювала наслідки можливого нападу.

Україна зіштовхується зі складними викликами у відновленні своєї територіальної цілісності. Хоча вона може відтермінувати досягнення цієї мети, її відмова від неї практично неможлива: жодна політична сила або діяч після трьох років війни не змогли б заперечувати цю мету та зберегти підтримку виборців. Таким чином, компроміс щодо стратегічних цілей війни малоімовірний, хоча можлива поступова терпимість у темпах їх реалізації.

Водночас Україна продовжує стикатися з політичними та економічними проблемами. Попри певні досягнення у зміцненні демократичних інститутів, країна залишається вразливою через корупцію. У довгостроковій перспективі Києву доведеться відновити регулярний політичний дискурс через вибори, щоб вирішити нагальні соціальні, економічні та політичні питання, що потребують згоди суспільства. Паралельно Україна повинна забезпечити ефективність військового потенціалу, який обмежується двома ключовими чинниками: дефіцитом людських ресурсів та ризиком скорочення або припинення військової допомоги з боку США [88].

Провал контрнаступу 2023 року, раннє завершення операцій на Курському напрямку у 2024 році та поступове просування російських сил на Донбасі демонструють обмеженість українських резервів для проведення успішних операцій або контратак. Це пояснюється трьома головними факторами: невеликою чисельністю населення у порівнянні з Росією, розміром фронту та рішенням утриматися від призову молодих чоловіків віком до 25 років. Перші два чинники мають постійний характер: населення України не здатне компенсувати демографічний розрив із Росією, і країна змушена утримувати довгі лінії фронту та кордонів з Білоруссю. Третій чинник — призов молоді — потенційно може збільшити людські резерви, але український уряд поки що утримується від цього з огляду на довгострокові стратегічні міркування національної безпеки [88].

Тому ключовим аспектом є безпосередня демонстрація ефективності стримування широкому колу зацікавлених сторін: населенню України, урядам партнерів та міжнародній бізнес-спільноті. Довіра до оборонного потенціалу

має бути достатньо високою, щоб інвестори відчували безпеку при веденні економічної діяльності в країні. Підтримка військового потенціалу на тривалій основі потребує паралельного розвитку економіки, що створює стійку основу для безпеки [55]. У цьому контексті приклад Південної Кореї є показовим: незважаючи на відсутність формальної мирної угоди з Північною Кореєю, стримувальний потенціал армії забезпечував безпеку, необхідну для стабільного соціального та економічного розвитку.

Ефективність стримування повинна бути очевидною не лише для населення України, а й для союзників та міжнародної спільноти. Довіра до оборонного потенціалу забезпечує економічну стабільність, адже лише сильна економіка підтримує тривалий військовий потенціал. Приклад Південної Кореї демонструє, що навіть без формальної мирної угоди стримувальна потужність армії може гарантувати безпеку та сприяти соціально-економічному розвитку [92].

Створення таких сил — складне завдання. Вони мають стримувати чисельні російські сили та компенсувати потенційне відновлення їхнього військового потенціалу під час перемир'я. Росія значно інвестує у військову промисловість, виділяючи понад 40 % бюджету на оборону, що ускладнює завдання стримування. Просте передавання старішого обладнання не забезпечує необхідної конкурентоспроможності; приклад F-16 показує, що застарілі радары та ракети не дозволяють зняти повітряну перевагу Росії над фронтом. Перевага у повітрі є ключовою для протидії бомбам, далекобійним ракетам та безпілотникам. Україна нині змушена вести війну у неприйнятних для НАТО умовах — без переважної авіації та далекобійної вогневої потужності, компенсуючи недоліки людськими ресурсами [92]. Усунення цих прогалин критично важливе для поточної безпеки та майбутньої ефективності оборони.

Витрати на створення сил можна оптимізувати через мобілізацію українського промислового потенціалу, лізингові угоди та міжнародні фонди донорів. Українська промисловість здатна працювати у воєнних умовах,

скорочуючи бюрократичні бар'єри, що забезпечує швидке виробництво озброєнь.

Ключовим залишається постійний технологічний розвиток. Інновації у комп'ютерній сфері, радіоелектронній боротьбі та системах зв'язку радикально змінюють військовий ландшафт. Безпілотні платформи та новітні засоби протидії формують динамічне середовище, де швидкість адаптації визначає боєздатність [92]. Західні постачальники та уряди часто не встигають за цим темпом через застарілі процедури закупівель та контролю експорту, що загрожує морально-стратегічній конкурентоспроможності критично важливих платформ.

Як зазначає А. Загороднюк, стратегічне планування майбутніх збройних сил України, передбачення тенденцій, що розвиваються, та проведення швидких оцінок є не лише важливим для виживання України, але й критично важливим для безпеки західних союзників. Нагальну потребу в інноваціях та співпраці в галузі оборонних можливостей неможливо переоцінити [92]. Тільки приймаючи зміни та діючи рішуче, Захід може гарантувати, що цей конфлікт не стане передвісником більших криз у майбутньому.

Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер 15 березня 2025 року провів віртуальну нараду західних лідерів, присвячену обговоренню створення «коаліції охочих» для оперативного контролю виконання можливої мирної угоди між Росією та Україною. Цей захід став частиною серії ініціатив Стармера, спрямованих на посилення довгострокової безпеки України та зменшення ризику повторного російського вторгнення. Раніше в березні 2025 року британський уряд активно працював у кулуарах, щоб мінімізувати наслідки проблемної зустрічі президента Зеленського з адміністрацією Трампа в Овальному кабінеті, підготувавши основу для пропозиції США щодо припинення вогню, яку Україна пізніше прийняла в Саудівській Аравії [48].

Дії Стармера підтверджують тривалу відданість Великої Британії Україні. З початку повномасштабного російського вторгнення країна постійно перебуває на передовій міжнародної підтримки, спрямованої на зміцнення

стійкості України. У контексті ослаблення трансатлантичної координації через відхід адміністрації Трампа від європейських питань, Лондон взяв на себе роль ключового ініціатора та координатора зусиль Європи з протидії агресії Росії.

Міжпартійний консенсус у Вестмінстері відображає розуміння того, що безпека Європи тісно пов'язана з результатом війни в Україні. Незважаючи на внутрішньополітичні зміни, позиція Великої Британії щодо підтримки України залишалася стабільною [48]. Поточні плани міжнародних миротворчих ініціатив ще формуються, проте, за очікуваннями, британські збройні сили відіграватимуть провідну роль у будь-якому розгортанні, що зміцнить двосторонні відносини та підґрунтя нової європейської архітектури безпеки. У період, коли Європа адаптується до змін зовнішньої політики США, Велика Британія виступає як ключовий трансатлантичний посередник і лідер у зміцненні обороноздатності України, підтверджуючи свою стратегічну роль у забезпеченні стабільності на континенті навіть після Brexit.

Адміністрація Трампа поставила європейські столиці перед складним вибором, відсуваючи їх на другий план у переговорах із Росією та підкреслюючи стратегічні виклики Великої Британії, зокрема необхідність чітких гарантій безпеки для Києва. У відповідь президент Франції Еммануель Макрон скликав терміновий саміт у Парижі, демонструючи усвідомлення європейськими лідерами нагальної потреби серйозно підходити до оборонної політики після багатьох років безрезультатних обіцянок щодо нарощування військових бюджетів.

Прем'єр-міністр Кір Стармер схарактеризував ситуацію як «ключовий момент для національної безпеки Великої Британії», підкресливши, що заходи США відкрили глибокі прогалини у європейській безпековій стратегії та показали тривале недофінансування оборони. Обговорюється концепція розгортання європейських військ в Україні у ролі «миротворців», що фактично передбачає сили примусу до миру та стримування агресора [70]. Напередодні Паризького саміту Стармер заявив, що Велика Британія готова надати реальні

гарантії безпеки для України, включно з можливістю розміщення власних військ на території країни, якщо це буде необхідно.

Зі вступом Великої Британії на посаду голови Контактної групи з питань оборони України (група Рамштайн) Лондон отримує можливість пропонувати своє лідерство в рамках Українського договору як альтернативу США. Це дозволяє координувати європейські зусилля для забезпечення України ресурсами, необхідними для побудови потужної системи оборони та довгострокового стримування. Водночас Лондону слід усвідомлювати, що потенційне припинення бойових дій у Україні не завершить протистояння з Росією, а лише трансформує його у більш тривалий та розтягнутий конфлікт, у якому Москва прагнучиме відновити та розширити свій військовий потенціал [70].

Навіть у разі припинення бойових дій ключова загроза для Великої Британії виходитиме не від східного фронту, а від російських сил, розташованих на обширних просторах від Арктики до Північної Європи та Балтії. Значна частина північного флоту та стратегічних ядерних сил Росії залишається активною і концентрується на контролі Північної Атлантики та потенційних загрозах для Лондона та його союзників у зоні сірого простору. Російська політика, спрямована на розширення військової присутності у цих регіонах, робить північний субрегіон стратегічним для оборонних планів Великої Британії, особливо на тлі зменшення американської присутності в Європі [70]. При цьому обмежене зростання оборонного бюджету змушує Лондон балансувати між зобов'язаннями перед Україною та власною безпекою.

Адміністрація США прямо натякнула на необхідність більш активної ролі Великої Британії у європейській безпеці, що створює для Лондона як можливості, так і ризики. З одного боку, пряме розгортання британських військ в Україні могло б призвести до надмірного навантаження на ресурси та підвищити вразливість країни перед російськими загрозами з півночі. Натомість стратегія, що поєднує підтримку розвитку оборонного потенціалу

України з подальшими інвестиціями у безпеку Північної Європи та Атлантики, дозволяє ефективно розтягувати російські сили, унеможливлюючи їхню концентрацію в одному субрегіоні, і таким чином формує ключовий елемент колективного європейського стримування Москви [70].

Можемо стверджувати, що у світлі останніх подій стає очевидним, що роль Великої Британії у зміцненні безпеки України виходить далеко за межі традиційної військової допомоги. Лондон не лише координує постачання сучасних озброєнь та систем протиповітряної оборони, а й активно сприяє консолідації міжнародних зусиль, формуючи коаліції, здатні забезпечити довгострокове стримування російської агресії. Така політика підкреслює стратегічне бачення Великої Британії, що передбачає поєднання оборонних ресурсів із дипломатичними ініціативами для забезпечення стабільності в регіоні.

Водночас досвід України демонструє, що протистояння із сучасним агресором неможливе без комплексного підходу, який поєднує технологічні інновації, модернізацію оборонної інфраструктури та зміцнення економічної та політичної стійкості держави. Підтримка Великої Британії в цих аспектах слугує не лише безпосередньому стримуванню Росії, але й формує фундамент для довгострокової колективної безпеки Європи. У цьому контексті співпраця Лондона та Києва є ключовим елементом нової архітектури регіональної стабільності, що визначатиме не лише результат війни, але й стратегічну спроможність України протистояти майбутнім загрозам.

3.2. Вплив міжнародного співтовариства на безпекове співробітництво України та Сполученого Королівства

Сучасна система міжнародних відносин перебуває у стані глибоких трансформацій, що зумовлені як зростанням глобальних викликів безпеці, так і посиленням ролі міжнародних інституцій у врегулюванні кризових ситуацій. Для України питання забезпечення національної безпеки набуло особливої

ваги після 2014 року, коли збройна агресія Російської Федерації поставила під загрозу не лише суверенітет і територіальну цілісність держави, але й стабільність усього європейського простору. В цих умовах міжнародна спільнота стала ключовим фактором підтримки України, забезпечення її обороноздатності та формування ефективних механізмів стратегічного партнерства.

Особливе місце у цій площині посідають відносини України та Сполученого Королівства. Його роль не обмежується двостороннім виміром: вона тісно пов'язана з діяльністю НАТО, ЄС, а також ширших міжнародних альянсів, що протидіють глобальним загрозам.

Так, співробітництво у сферах оборони, безпеки та зовнішньої політики не було передбачене в Угоді про торгівлю та співробітництво 2020 року, яка після виходу Великої Британії з Європейського Союзу стала правовою основою їхніх взаємин. За прем'єрства Терези Мей британський уряд прагнув сформувати особливий формат відносин із ЄС, однак інституції Союзу не були готові надати Лондону права чи привілеї, що виходили б за рамки вже існуючих механізмів для третіх країн. Після зміни керівництва і приходу до влади Бориса Джонсона Велика Британія відмовилася від ідеї інституційної взаємодії з ЄС у сфері безпеки та оборони, розглядаючи Союз як другорядного гравця у цій площині й зосереджуючи увагу на співпраці в межах НАТО та через двосторонні відносини з окремими європейськими партнерами [66].

У Комплексному огляді безпеки, оборони, розвитку та зовнішньої політики Великої Британії 2021 року питання співпраці з ЄС у сфері безпеки практично не розглядалося. Натомість стратегічні зусилля країни були спрямовані на поглиблення відносин із державами-членами окремо. Особлива увага приділялася Об'єднаним експедиційним силам (Joint Expeditionary Force, JEF) — багатонаціональному військовому формуванню, до якого входять Нідерланди, Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія та країни Балтії. Завдання JEF полягає у підвищенні взаємної сумісності збройних сил через проведення спільних операцій та навчань. Поряд із цим Велика Британія уклала низку

двосторонніх угод про безпекове й оборонне співробітництво з провідними європейськими партнерами, серед яких Німеччина (2018, 2021), Італія (2021, 2023), Польща (2018, 2022), Нідерланди (2017) та країни Балтії (2021) [81].

У цьому контексті неможливо не згадати так звані малі альянси, що сформувалися та розглядається як адаптивна форма колективної безпеки середньої інтенсивності, що виникає у відповідь на обмеження традиційних багатосторонніх інституцій. Так, кожен альянс має власну стратегічну мету, яку Україна може враховувати при формуванні зовнішньої політики. В межах ЄС існує низка невеликих об'єднань, наприклад, співпраця Німеччини та Франції, Веймарський трикутник або неформальний союз країн Балтії. Участь у таких міні-альянсах дозволяє Україні підготуватися до майбутнього членства в ЄС і ефективно взаємодіяти з країнами, що мають різні інтереси. Набуття успішного досвіду дво- та тристоронньої співпраці допомагає Україні зміцнити репутацію надійного партнера та союзника [1].

Наприклад, Тресторонній пакт між Великою Британією, Польщею та Україною є відносно новим і перспективним об'єднанням на міжнародній арені, яке ще не повністю реалізувало свій потенціал через динамічні зміни глобальної безпекової ситуації та внутрішньополітичні коливання у країнах-учасниках [88]. Припущення щодо зростання значення цього формату як складової української ініціативи «малих альянсів» частково підтверджується. Подальший успіх залежатиме від політичної ситуації всередині держав-учасниць, рівня підтримки з боку партнерів — таких як США, країни Балтії чи Південна Корея — а також від стійкості політики санкцій і стримування щодо Росії. Незважаючи на виклики, цей формат зміцнює позиції західних демократій і підсилює їхню спроможність протистояти загрозам міжнародній безпеці, насамперед з боку Російської Федерації [52, с. 96].

Російська військова агресія проти України у лютому 2022 року стала каталізатором більш тісної взаємодії між Великою Британією та ЄС у безпековій сфері. Роль Лондона як партнера Євросоюзу у сфері оборони набула особливої значущості. Активізувалася співпраця з Європейською

комісією та Європейською службою зовнішніх дій у координації санкцій проти Росії. У березні 2022 року тодішня міністерка закордонних справ Ліз Трасс вперше відвідала засідання Ради міністрів закордонних справ ЄС, а в жовтні того ж року, вже на посаді прем'єр-міністра, взяла участь в установчій зустрічі Європейського політичного співтовариства — нового майданчика для діалогу та співпраці між ЄС та європейськими державами, що не є його членами [66].

Велика Британія також приєдналася до низки оборонних ініціатив ЄС, за аналогією з Канадою та США, які раніше стали учасниками проєкту військової мобільності в межах Постійного структурованого співробітництва (PESCO). Даний проєкт, що є символом поглибленої співпраці ЄС і НАТО, має на меті усунути адміністративні та інфраструктурні бар'єри для швидкого переміщення військ і техніки територією Європи [66]. Крім того, Велика Британія відіграла ключову роль у створенні навчальної місії ЄС для Збройних сил України, надавши основну частину програми підготовки.

У межах заходів, спрямованих на зміцнення оборонного потенціалу, Європейський Союз започаткував робочу групу з координації спільних оборонних закупівель, яка має забезпечувати узгодженість короткострокових дій держав-членів. Паралельно розробляються фінансові механізми для стимулювання колективних закупівель. Зокрема, передбачено запуск інструменту EDIRPA (European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act) обсягом 500 млн євро, орієнтованого на задоволення нагальних потреб. Наприкінці 2022 р. країни-члени погодили, що ресурси EDIRPA можуть спрямовуватися лише на ті проєкти, де щонайменше 70 % вартості продукції припадає на компоненти, вироблені в ЄС або в асоційованих державах (наприклад, Норвегія). Проте переговорний процес триває повільно, і механізм ще не набув чинності. Водночас Єврокомісія працює над довгостроковою програмою – EDIP (European Defence Investment Programme), яка має запропонувати додаткові стимули до кооперації, зокрема

можливість звільнення від ПДВ для обладнання, закупленого у спільному форматі [39].

Лондон доволі обережно ставиться до нових оборонно-промислових ініціатив ЄС, оскільки більшість із них фактично обмежують доступ третіх країн. Європейська політика у цій сфері спрямована на захист власної промисловості та уникнення залежності від зовнішніх постачальників, особливо у питаннях інтелектуальної власності та експортного контролю. Британська сторона неодноразово вказувала, що умови участі для країн-нечленів у PESCO та EDF є надто жорсткими й малопривабливими, адже передбачають обмеження щодо передачі прав інтелектуальної власності та контролю над експортом продукції. Запровадження EDIRPA, EDIP та програм спільних закупівель лише підкріпило побоювання Лондона, що поступове зміцнення оборонних інструментів ЄС може трансформувати європейський ринок оборонних послуг на шкоду компаніям ззовні [66].

Попри наявність інституційних можливостей для діалогу, британський уряд не демонструє системних зусиль для налагодження тіснішої співпраці з ЄС у промислово-оборонній сфері. Навіть «Оновлений інтегрований огляд» 2021 року, де згадувалася потенційна участь у проектах PESCO, не був підкріплений практичними кроками. Політична делікатність питання пояснюється скептицизмом значної частини консерваторів щодо будь-яких інтеграційних ініціатив ЄС. Натомість опозиційні лейбористи виступають за поглиблення партнерства у сфері зовнішньої політики та безпеки [66]. Для України така розбіжність у підходах створює неоднозначну ситуацію: з одного боку, Лондон залишається ключовим двостороннім партнером у безпековій сфері, з іншого – його обмежене залучення до колективних оборонних проектів ЄС може знижувати ефективність ширшої координації європейської підтримки України.

Своєю чергою, НАТО відіграє визначальну роль у формуванні відповідей на сучасні виклики безпеки. Створений 4 квітня 1949 року альянс об'єднав дванадцять держав-засновниць, серед яких Бельгія, Канада, Франція

та США, і став символом спільної відданості Заходу ідеалам свободи та миру після Другої світової війни. Проте в нових умовах головними викликами для НАТО стають гібридні загрози, що підривають його класичну оборонну місію [74]. Ревізіоністські держави активно використовують політичні, економічні, інформаційні, кібернетичні та військові інструменти для дестабілізації, систематично розмиваючи межу між військовою та цивільною сферами. Україна стала одним із найбільш очевидних прикладів цього явища, адже Росія послідовно застосовує гібридні методи для відновлення контролю на пострадянському просторі [17]. Це зумовило те, що протидія гібридним загрозам перетворилася на один із пріоритетів НАТО, адже вони безпосередньо впливають на стабільність євроатлантичного простору.

Агресія Росії проти України радикально змінила підходи НАТО. Альянс не лише однозначно засудив вторгнення, але й на Мадридському саміті 2022 року ухвалив нову Стратегічну концепцію, яка визначила Росію «найбільш серйозною та безпосередньою загрозою для миру та стабільності в євроатлантичному регіоні». У документі також наголошувалося на зростанні ролі Китаю як стратегічного конкурента, що відображає переорієнтацію Альянсу на протидію авторитарним державам [30]. Вперше у своїй історії НАТО настільки чітко пов'язало оборонну стратегію з подіями в Україні, визнавши, що майбутнє європейської безпеки напряму залежить від здатності стримувати агресію Росії.

Поглиблення співпраці з Україною стало логічним продовженням цієї стратегії. На Вільнюському саміті 2023 року союзники підтвердили, що Україна стане членом НАТО, визначивши її шлях як «незворотний». Для прискорення цього процесу було відмовлено від традиційного Плану дій щодо членства (MAP), натомість започатковано спеціальний механізм інтеграції. Важливим кроком стало також укладення в липні 2024 року Компакту з Україною – всеохоплюючої безпекової угоди, яка поєднала союзників у наданні довгострокових гарантій підтримки й фактично створила інституційний міст до повноправного членства України в Альянсі [30].

Велика Британія виступає одним із ключових лобістів українських інтересів у НАТО. Лондон послідовно підтримує як практичне поглиблення оборонної співпраці, так і політичне визнання права України на членство. Британська дипломатія активно просуває питання збільшення військової допомоги, розширення навчальних програм та координації санкційної політики проти Росії в межах Альянсу. У такий спосіб Лондон не лише зміцнює власний статус провідного європейського союзника США, але й формує сприятливі умови для інтеграції України у євроатлантичну безпекову систему.

Напередодні саміту НАТО у Вільнюсі 2023 року дискусії щодо майбутнього членства України в Альянсі значно активізувалися. У політичному та експертному середовищі окреслилися дві позиції: прихильники швидкої інтеграції Києва як найефективнішого засобу стримування Росії та критики, які остерігалися, що такий крок може призвести до прямої конфронтації між НАТО та Москвою.

Окремим напрямом є розвиток спільних форматів аналізу та навчання. Йдеться, зокрема, про ініціативу створення Центру аналізу та навчання (JATEC), покликаного узагальнити бойовий досвід України та інтегрувати його в оперативні концепції як самої України, так і союзників. Значні зусилля зосереджено на кібербезпеці: у 2023 році Україна приєдналася до Центру передового досвіду НАТО з кіберзахисту в Таллінні, а в межах Представництва НАТО в Україні реалізуються проєкти щодо формування національної системи акредитації у сфері обміну секретною інформацією. Поряд з воєнними аспектами, підтримка охоплює соціальну та гуманітарну площину. У партнерстві з українськими інституціями Альянс розбудовує систему медичної реабілітації для військовослужбовців, сприяє інтеграції ветеранів у цивільне життя та бере участь у програмах з розмінування та відновлення критичної інфраструктури [62].

У цьому контексті, на тлі загострення безпекових викликів, відбувається активізація дипломатичної діяльності Великої Британії в межах

Північноатлантичного альянсу. Так, у липні 2024 року прем'єр-міністр Великої Британії сер Кір Стармер здійснив свій перший закордонний візит на посаді глави уряду, відзначений участю в саміті НАТО з нагоди 75-ї річниці Альянсу у Вашингтоні, де він відповідав на низку запитань представників ЗМІ. У своїй промові Стармер підкреслив незмінну відданість Великої Британії принципам колективної безпеки та ролі НАТО, а також підтримку України у протистоянні агресії Росії [59]. Він акцентував, що безпекові інтереси Сполученого Королівства, Європи та союзників у всьому світі залишаються невід'ємною частиною зовнішньополітичного порядку денного Лондона.

Стармер наголосив на зміцненні Альянсу, констатувавши, що НАТО «сильніше, ніж будь-коли», і зазначив прагнення Великої Британії відігравати у ньому повноцінну роль. Він підтримав необхідність підтримки витрат на оборону на рівні 2,5% ВВП для всіх держав-членів, підкресливши, що це є важливим елементом стратегії колективної безпеки. У промові також акцентувалася значущість цінностей свободи та верховенства права як основи ефективності НАТО. Стармер відзначив глибоке враження від відвідування України та підтвердив, що поразка Києва була б неприпустимою, адже вона створила б «зелене світло» для агресії в інших регіонах [59].

За оцінкою Гаррі Гелема, старшого наукового співробітника Йорктаунського інституту, Велика Британія володіє потенціалом для оперативного застосування всіх елементів національної сили у контексті нових безпекових викликів та саміту НАТО. Центральним питанням для безпеки Європи та Сполученого Королівства є інтеграція України в НАТО, що залишається політично чутливим процесом, оскільки членство потребує консенсусу серед союзників і часу для реалізації. Водночас Москва прагне послабити зв'язки Києва з Європою, ізолювати Україну та підірвати єдність Альянсу. У зв'язку з цим стратегічним завданням Лондон має поєднувати підтримку майбутнього членства України в НАТО з короткостроковими заходами безпеки, які можуть бути запропоновані Києву протягом перехідного періоду [29].

Під час неформальної зустрічі міністрів закордонних справ у Анталії у травні 2025 року ключовим завданням британської делегації стало просування ідеї єдності НАТО перед загрозами, що походять від Росії та її проксі-структур, а також підтвердження непохитної підтримки України з метою досягнення справедливого й тривалого миру [80]. Безпека була визначена як базис так званого «Плану змін» уряду, що безпосередньо пов'язується із соціально-економічною стабільністю та добробутом британського суспільства.

Напередодні Гаазького саміту у червні прозвучав чіткий сигнал про необхідність консолідації зусиль Альянсу. Лондон, своєю чергою, наголосив на зростаючій відповідальності Європи за власну безпеку в умовах ескалації російських загроз. Міністр закордонних справ Великої Британії Д. Ламмі окремо відзначив важливість дипломатичних зусиль Києва, зокрема готовність Президента України вести прямий діалог із Росією, що розглядається як можливий шлях до припинення вогню.

Участь британської сторони в засіданні Північноатлантичної ради була спрямована на демонстрацію практичних кроків із посилення євроатлантичної безпеки та протидії деструктивним діям Кремля. Наголошувалося, що будь-яке розширення тиску на Росію, включно з підтримкою України, одночасно зміцнює і внутрішню, і зовнішню безпеку союзників. Показовим у цьому контексті стало розкриття діяльності шести російських агентів на території Сполученого Королівства [80]. Їх засудження стало результатом координації з низкою партнерів НАТО — зокрема Болгарією, Францією та Німеччиною, що свідчить про спроможність Альянсу ефективно протидіяти розвідувальним операціям противника.

Паралельно Лондон активізував багатосторонні дипломатичні формати. Зустріч «Веймар+», проведена у британській столиці, зібрала представників ключових держав ЄС для вироблення спільних позицій щодо підтримки суверенітету України. Ці ініціативи були логічним продовженням візиту Прем'єр-міністра Великої Британії до Осло, де країни Об'єднаних

експедиційних сил (JEF) погодили заходи з підвищення оперативної сумісності збройних сил, розширення навчальних програм, протидії дезінформації та використання унікального бойового досвіду України як навчального ресурсу для союзників [80].

Таким чином, сучасна дипломатична стратегія Великої Британії у межах НАТО характеризується комплексністю: поєднанням політичних сигналів про єдність Альянсу, конкретних оборонних ініціатив і практичної підтримки України, що водночас укріплює й власну безпекову архітектуру Лондона.

Так, Україна та Велика Британія демонструють модель ефективного стратегічного партнерства, яка поєднує двосторонню взаємодію з активною участю у багатосторонніх форматах. Британська дипломатія та військова політика здійснюють цілеспрямовані кроки з інтеграції України у євроатлантичну систему безпеки, що охоплює не лише традиційні аспекти оборонної співпраці, але й розширені.

Водночас послідовна підтримка України Лондоном у межах НАТО виступає важливим інструментом політичного стримування агресії Росії. Ця стратегія містить не лише надання військової та економічної допомоги, а й активне формування коаліційного потенціалу союзників для підвищення оперативної сумісності та швидкого реагування на кризи. Це демонструє, що безпека окремих держав тісно пов'язана з колективною стабільністю регіону, а ефективність альянсу залежить від здатності ключових учасників діяти синхронізовано та прогнозовано.

У підсумку можна констатувати, що британська політика у сфері безпеки й оборони є прикладом інтегрованого використання дипломатичних, військових та економічних інструментів у складних геополітичних умовах. Вона демонструє, що колективна безпека НАТО, підтримка України та стратегічне партнерство з Європейським Союзом можуть функціонувати як взаємопов'язані механізми стабілізації. Водночас ця практика формує нові стандарти реагування на гібридні загрози та підкреслює важливість лідерської

ролі держав-членів у забезпеченні тривалої стабільності євроатлантичного простору.

3.3. Перспективи поглиблення співробітництва у сфері оборони та безпеки

Ніколи раніше відносини між Сполученим Королівством Великої Британії та Україною не мали настільки визначального значення, як у сучасний період. Обидві держави, розташовані на протилежних краях європейського континенту, консолідували свої зусилля задля недопущення руйнування суверенної демократичної країни військовою силою та задля збереження фундаментальних засад безпеки всієї Європи.

Спільна позиція Лондона і Києва у захисті національного суверенітету та права кожної держави самостійно визначати власний політичний курс набула особливої ваги в умовах збройної агресії Російської Федерації. У цьому контексті британська держава постала одним із ключових партнерів України, послідовно підтримуючи її народ і державні інститути у найскладніші моменти. Велика Британія продемонструвала готовність до оперативних і рішучих дій: використання розвідувальних можливостей для послаблення стратегічної ініціативи Росії, а також надання Збройним силам України високотехнологічного озброєння, зокрема протитанкових систем, що відіграли важливу роль у відбитті наступальних дій противника на Київському напрямку [33].

Міцність українсько-британського партнерства підтверджується не лише військово-технічною взаємодією, а й результатами дипломатичної активності, спрямованої на мобілізацію союзників та міжнародних партнерів, а також на ізоляцію політичного режиму Володимира Путіна на міжнародній арені.

Водночас стратегічний вимір співробітництва передбачає необхідність фокусування уваги не лише на оцінці минулого досвіду, але й на формуванні

довгострокової перспективи. Перемога України у війні є не просто бажаним, а критично необхідним результатом. Недостатньо обмежитися констатацією провалу агресивних планів Росії — лише утвердження України як сильнішого військово, політично та економічно суб'єкта гарантуватиме сталий мир і унеможливить повторення агресії [33]. У цьому процесі роль Великої Британії як стратегічного союзника виступає визначальною, адже її підтримка створює умови для досягнення зазначених цілей.

У контексті дослідження варто також відзначити динаміку торгівельно-економічної співпраці між Великою Британією та Україною як важливу базу та чинник двосторонньої взаємодії. У чотирьох кварталах до кінця I кварталу 2025 року загальний обсяг торгівлі товарами та послугами (експорт плюс імпорт) досяг £1,8 млрд, що на 11,2% або £183 млн більше, ніж у відповідному періоді 2024 року. З цієї суми експорт Великої Британії в Україну становив £1,1 млрд, збільшившись на 8,3% або £82 млн, тоді як імпорт з України склав £744 млн, що на 15,7% або £101 млн більше порівняно з чотирма кварталами до кінця I кварталу 2024 року [68, с. 1]. Позитивна динаміка свідчить про зміцнення економічних зв'язків, що створює міцну основу для подальшого розвитку двостороннього співробітництва.

Хоча Велика Британія та Україна розташовані на протилежних кінцях Європи та мають різний рівень економічного розвитку, а також відмінне сприйняття ролі Європейського Союзу, обидві країни демонструють значну кількість спільних національних інтересів, навіть якщо їхня пріоритетність різниться.

Обидві держави сприймають Росію як суттєву загрозу безпеці та стабільності євроатлантичного простору, прагнуть забезпечити захист власного суверенітету та демократичних інститутів, а також підтримують відкритий міжнародний порядок у Європі та суміжних регіонах [42]. З огляду на географічне положення та стратегічні інтереси, обидві країни підкреслюють важливість свободи судноплавства та збереження контролю над морськими комунікаційними шляхами. Обидві держави усвідомлюють

значення НАТО та ЄС для регіональної стабільності, хоча Великобританія є членом лише НАТО, тоді як Україна прагне інтеграції до обох організацій.

У стратегічній перспективі Україна стала ключовим елементом бачення Великої Британії щодо безпеки Європи, простягаючи британську політику від північних до південних флангів континенту. З огляду на експансіоністські амбіції Росії, Україна виступає центральним оборонним бастионом євроатлантичного регіону, тоді як Велика Британія забезпечує стратегічну підтримку, використовуючи власні економічні, військові та розвідувальні ресурси. Обидві держави також відіграють важливу роль у зміцненні багатосторонньої співпраці в Європі, що демонструє приклад трьохсторонньої групи з Польщею, утвореної у лютому 2022 року, яка має потенціал для подальшого розширення масштабу та функцій.

Попри продовження наступальних дій Росії, Велика Британія та Україна володіють низкою можливостей для поглиблення стратегічного партнерства у дипломатичній, інформаційній, військовій та економічній сферах. У дипломатичному вимірі тісна координація між двома державами продемонструвала свою ефективність у зміцненні міжнародного позиціонування України та підвищенні її ролі в євроатлантичному просторі після виходу Великої Британії з ЄС. Подальші кроки можуть включати реалізацію положень нещодавно укладеної знакової угоди між Україною та Великою Британією, яка закріплює стратегічне партнерство на наступні сто років [83].

У сфері безпеки розглядаються різні варіанти гарантій для України, як багатосторонні, так і двосторонні, за участю США, Канади, Польщі, Туреччини, Румунії та країн Балтії і Північної Європи. Вони можуть набувати форм формальних військових союзів, подібних до НАТО, двосторонніх договорів на зразок англо-японського союзу або Дюнкеркського договору, консультативних угод, таких як Угода про оборону п'яти держав 1971 року, або неформальних гарантій, аналогічних підтримці Фінляндії та Швеції Великою Британією у 2022 році [33]. В усіх цих випадках можливе

структуроване посилення оборонного потенціалу України або передове розгортання збройних сил союзників на її території для забезпечення ефективного стримування потенційного агресора.

При цьому Україна не може задовольнитися повторенням моделі Будапештського меморандуму, що базувався на консультативних гарантіях, які не були реалізовані. Водночас вона не обмежується існуючими консультативними механізмами в рамках Хартії про особливе партнерство з НАТО, прагнучи до гарантій, які реально посилюють здатність держави протидіяти агресії Росії та забезпечують довгострокову стійкість її національної безпеки [33].

Велика Британія може відігравати суттєву роль у формуванні та просуванні системи гарантій безпеки для України, що набуває особливої актуальності в контексті післявоєнного врегулювання. Зокрема, під час візиту до Києва у січні 2025 року прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер підкреслив готовність Лондона «зіграти свою роль» у підтримці миру, який настане після завершення бойових дій, і допустив можливість направлення британських військ до України для забезпечення надійних гарантій безпеки [82]. Він акцентував, що міжнародні домовленості мають спиратися на конкретні дії, а не лише на декларативні зобов'язання, наголошуючи на необхідності зміцнення оборонного потенціалу України, щоб держава перебувала в найсильнішій можливій позиції перед 2025 роком та могла ефективно стримувати будь-яку потенційну агресію.

З позиції довгострокової стратегії безпеки, заяви та дії британського уряду демонструють прагнення забезпечити Україну реальними гарантіями, які виходять за межі попередніх консультативних механізмів, таких як Будапештський меморандум, і створюють умови для стабільного стримування потенційної агресії Росії. Зокрема, прем'єр-міністр Стармер наголосив на необхідності координації з союзниками та партнерами, включно з Польщею, Францією та США, підкреслюючи, що без участі Сполучених Штатів гарантії безпеки для України не можуть бути повноцінними.

По-перше, слід розглянути можливість проведення навчань на території України, що дозволить інтегрувати досвід бойових дій у систему підготовки та зміцнити довгострокову спроможність Збройних сил України. По-друге, Велика Британія може використати партнерські відносини з країнами Північної, Балтійської та Центральної Європи для формування спеціальної коаліції, здатної розгортати сили на українській території після припинення вогню. Такий підхід фактично створює оперативний потенціал, паралельний НАТО, і може стати розширеною версією Об'єднаних експедиційних сил із посиленою політичною відданістю.

Водночас реалізація цієї стратегії може викликати певну напругу у відносинах із Вашингтоном. Проте сучасна безпекова архітектура Північноатлантичного Альянсу вимагає активного європейського лідерства. Велика Британія, виступаючи як трансатлантичний міст між Європою та США, здатна просувати координацію європейських союзників у формуванні узгодженої стратегічної політики щодо підтримки України [29].

У контексті майбутнього поглиблення співпраці слід відзначити укладення у січні 2025 року знакової угоди між Україною та Великою Британією, яка закріплює стратегічне партнерство на наступні сто років [83].

Основні напрями співпраці визначені у статтях 1–10 угоди між Україною та Великою Британією, які умовно можна групувати за тематичними блоками. У сфері безпеки та оборони стаття 1, що стосується «Посилення обороноздатності», передбачає активізацію двосторонньої взаємодії, розвиток військових можливостей та оборонно-промислового потенціалу обох країн. Це охоплює спільні оборонні проекти, трансфер технологій та підтримку України у сфері закупівлі озброєнь. Особлива увага приділяється інноваційним розробкам і захисту інтелектуальної власності на передані технології, що є важливим для виробництва сучасних озброєнь, таких як безпілотні системи та ракетне озброєння, а також стимулює технологічний розвиток оборонної промисловості [83].

Стаття 2 присвячена «Зміцненню безпеки та підтримці курсу України на членство в НАТО». Вона визначає військово-політичний вимір співробітництва, передбачаючи підвищення сумісності українських збройних сил з силами Альянсу та підготовку держави до можливого вступу. При цьому положення статті не створюють автоматичних гарантій безпеки та не є еквівалентом колективного захисту на кшталт статті 5 Північноатлантичного договору [83]. Йдеться радше про консультативні механізми і координацію дій, що є логічним продовженням зобов'язань, закріплених у Бухарестському саміті НАТО 2008 року, але вже в рамках двостороннього формату з конкретним членом Альянсу.

Важливим нововведенням угоди є положення про морську безпеку. Документ передбачає спільну протидію системним і довгостроковим загрозам у морському просторі, а також підтримку свободи судноплавства. Особливу увагу приділено Азовському морю, де британські експерти наголошують на необхідності підвищення безпеки. Географія співробітництва охоплює не лише прилеглі до України моря, а й Балтику, де Велика Британія вже має активну присутність. Це партнерство має значний потенціал, оскільки спрямоване на захист ключових торговельних шляхів, зокрема для експорту української аграрної продукції. Водночас британська військова присутність у Чорному та Азовському морях може спричинити протидію з боку Російської Федерації, що підтверджують заяви російського МЗС щодо «неприпустимості» такого кроку [83]. Правова природа зазначених положень передбачає координацію та спільні дії, але не створює формального військового союзу.

Як стверджує доктор юридичних наук Я. Петруненко, сторічна угода між Україною та Великою Британією виступає своєрідною «дорожньою картою» та політико-правовою основою для розвитку особливого стратегічного партнерства. Реалізація її положень залежить від активності урядів обох держав, які протягом наступних років і десятиліть мають укладати секторальні угоди, проводити регулярні консультації та впроваджувати

програми взаємодії для досягнення заявлених цілей. За своєю суттю документ порівнюваний із «Хартіями про стратегічне партнерство», що діють між Україною та США, проте за обсягом охоплених сфер і тривалістю дії він перевершує всі попередні аналогічні угоди [10, с. 191-192].

Підписання угоди відбулося в унікальний історичний період — під час війни та трансформації глобальної архітектури влади. Це наклало відбиток на її правовий характер: угода має одночасно юридичний статус та політичну символіку. Як зазначив прем'єр-міністр К. Стармер, документ є «інвестицією у наші країни на наступне століття», поєднуючи оборонні, технологічні та культурні аспекти, а президент В. Зеленський схарактеризував її як «одну з найважливіших дипломатичних подій року історичного значення». Така риторика свідчить, що сторони розглядають угоду не як формальність, а як платформу для спільного розвитку майбутніх поколінь.

Наразі сторічне партнерство є радше амбітною рамкою дій, ніж завершеним результатом. Воно відкриває нові можливості та встановлює високі стандарти співпраці. Експерти наголошують, що сам по собі документ не гарантує досягнення результатів — його ефективність залежатиме від практичного наповнення реальними програмами та проектами [10, с. 191]. Водночас уже зараз угода забезпечує формалізоване зобов'язання Великої Британії підтримувати Україну, а Лондону — закріпити свій статус глобального гравця та надійного партнера у післявоєнному світовому порядку.

Успішна реалізація партнерства матиме далекосяжні політичні, економічні та правові наслідки: для України це означає стабільну інтеграцію у західний світ, прискорене відновлення та перетворення на регіональний центр безпеки, а для Великої Британії — зміцнення позицій у Східній Європі, відкриття нових ринків та підтвердження ролі захисника міжнародного права і демократії. У глобальному контексті угода створює прецедент довгострокової підтримки країни, що зазнала агресії, демонструючи можливість поєднання військової, політичної та правової взаємодії для забезпечення стійкого миру. Таким чином, сторічна угода — це одночасно

виклик і можливість. Її успішна реалізація вимагатиме послідовності, гнучкості та взаємної підтримки, але потенційні вигоди для обох держав і для міжнародної спільноти є значними. Якщо нинішні наміри будуть системно реалізовані, історики майбутніх поколінь зможуть оцінити цю угоду як переломний момент, що визначив стратегічний розвиток України та Великої Британії на століття вперед [10, с. 192]. Уже в 2025 році її укладення можна розглядати як історичну подію, яка підкреслює силу міжнародного права і партнерства навіть у найскладніші часи.

Таким чином, перспективи українсько-британського партнерства у сфері оборони та безпеки визначаються не лише нинішньою військовою підтримкою, а й потенціалом формування довгострокових структурних механізмів стримування. Спільна розробка і реалізація оборонних програм, інтеграція технологічних рішень та проведення регулярних навчань здатні не лише підвищити бойову готовність Збройних сил України, але й забезпечити ефективну взаємодію з союзниками у разі нових кризових викликів у Європі.

Своєю чергою, багаторівнева співпраця у сфері безпеки відкриває можливості для розвитку регіональної коаліційної архітектури. Використання потенціалу партнерських відносин з державами Північної, Балтійської та Центральної Європи, а також зміцнення тристоронніх і багатосторонніх форматів, здатне створити оперативний резерв, який підвищить здатність України протидіяти зовнішнім загрозам без необхідності формального вступу до всіх існуючих військово-політичних альянсів. Водночас така стратегія сприятиме зміцненню трансатлантичного партнерства та підвищенню ролі Великої Британії як координатора європейської безпекової політики.

Укладення сторічної угоди формує основу для системного і стратегічного розвитку двосторонніх відносин у наступні десятиліття. Вона відкриває перспективу поетапного нарощування оборонного, технологічного та економічного потенціалу України, створює передумови для довгострокового планування у сфері безпеки та закладає юридичні та політичні рамки для реалізації спільних ініціатив. З огляду на це, успішна

імплементация угоди не лише посилить національну безпеку України та стратегічний вплив Великої Британії у Східній Європі, а й стане важливим прикладом ефективного довгострокового партнерства для міжнародної спільноти.

Висновки до розділу 3.

1. Аналіз нових викликів і загроз для безпеки України засвідчує багатовимірний характер сучасного конфлікту, що охоплює військові, політичні, економічні та інформаційні аспекти. В умовах триваючої російської агресії Україна стикається з обмеженими людськими і матеріальними ресурсами, технологічними прогалинами в обороні та необхідністю збереження економічної та політичної стійкості, що визначає критичну потребу у міжнародній підтримці. Сполучене Королівство відіграє в цьому процесі стратегічну роль, забезпечуючи політичне лідерство, координацію військової допомоги, розвиток оборонного потенціалу та створення довгострокових механізмів стримування. Діяльність Лондона включає як безпосереднє постачання сучасних озброєнь і технологій, так і дипломатичне формування міжнародних коаліцій, що підвищує ефективність колективної безпеки.

2. Встановлено, що міжнародна спільнота відіграє визначальну роль у розвитку українсько-британського безпекового партнерства. Велика Британія, поєднуючи двосторонню взаємодію з Києвом та активну участь у багатосторонніх форматах НАТО і ЄС, сприяє інтеграції України в євроатлантичну систему безпеки, формуванню коаліцій для підвищення оперативної сумісності та швидкого реагування на кризові ситуації. Одночасно британська дипломатія та оборонна політика демонструють прагнення до стратегічної автономії, обмежуючи інтеграцію у європейські оборонно-промислові ініціативи та концентруючи ресурси на ефективному стримуванні російської агресії.

3. Перспективи поглиблення співробітництва України та Великої Британії у сфері оборони та безпеки визначаються комплексним поєднанням

двосторонніх і багатосторонніх ініціатив, що включають військово-технічну підтримку, спільні навчання, інтеграцію оборонних технологій та координацію з союзниками в Європі і США. Сторічна угода між державами створює стратегічну рамку для довгострокового розвитку партнерства, формуючи правові та політичні механізми для підвищення обороноздатності України та забезпечення її ефективної взаємодії з НАТО і регіональними коаліціями. Подальша реалізація угоди сприятиме не лише зміцненню національної безпеки обох держав, але й формуванню стабільної регіональної архітектури безпеки, підвищенню ролі Великої Британії як координатора європейської безпекової політики та демонстрації міжнародній спільноті можливостей довгострокового стратегічного партнерства.

ВИСНОВКИ

1. Безпекове співробітництво в міжнародних відносинах виступає динамічним і багатовимірним процесом, що об'єднує державні та недержавні суб'єкти для спільного забезпечення стабільності, запобігання загрозам і колективного реагування на кризові ситуації. Воно охоплює як традиційні аспекти державної безпеки та захист територіальної цілісності, так і нові сфери, зокрема людську, кібернетичну, екологічну та мережеву безпеку, передбачаючи поєднання двосторонніх і багатосторонніх механізмів співпраці, діяльності формальних міжнародних організацій і неформальних партнерств. Правові засади взаємодії базуються на принципах суверенітету, колективної безпеки, взаємної оборони та відповідальності за захист, що дозволяє узгоджувати національні інтереси з міжнародними зобов'язаннями. В умовах трансформації глобального порядку, технологічних змін і геополітичних викликів безпекове співробітництво виступає не лише засобом реагування на сучасні загрози, а й ключовим чинником зміцнення передбачуваності, довіри та стійкості міжнародної системи.

2. Методологія дослідження безпекового співробітництва між Україною та Великою Британією базується на комплексному підході, що поєднує системний, структурно-функціональний, порівняльний, історичний та правовий аналіз, а також метод синтезу, що дозволяє всебічно оцінити двосторонню взаємодію. Системний і структурно-функціональний підходи дають змогу розглядати співробітництво як взаємопов'язану систему, визначати роль держав, міжнародних організацій, двосторонніх угод і механізмів координації у забезпеченні ефективності партнерства. Порівняльний аналіз дозволяє простежити спільні та відмінні підходи сторін, оцінити адаптацію стратегій до змінних умов та визначити переваги й обмеження співпраці, а історичний аналіз враховує розвиток відносин у часі та ключові фактори трансформації безпекових стратегій. Методи аналізу документів і правовий аналіз забезпечують глибоке вивчення угод, декларацій

і норм, що регулюють взаємодію, визначають механізми реалізації домовленостей і їх відповідність міжнародним стандартам. Метод синтезу інтегрує окремі результати в цілісну аналітичну картину, що дозволяє комплексно оцінити функціонування безпекового партнерства і сформулювати обґрунтовані рекомендації для подальшого розвитку двосторонньої взаємодії.

3. Джерельна база дослідження безпекового співробітництва України та Великої Британії сформована комплексно, включаючи офіційні документи, звіти міжнародних організацій, наукові статті, промови політичних лідерів і матеріали засобів масової інформації. Це дозволило поєднати правові, стратегічні та практичні аспекти двосторонніх відносин, оцінити роль Лондона як стратегічного партнера України та відтворити динаміку безпекового співробітництва у контексті сучасних геополітичних викликів. Використання джерел різного типу забезпечило наукову обґрунтованість дослідження та дало змогу комплексно охарактеризувати механізми, результати й перспективи українсько-британської взаємодії у сфері безпеки.

4. Дослідження українсько-британського співробітництва у сфері безпеки виявляє його стратегічну та багатовимірну природу, що охоплює політичні, дипломатичні, військово-технічні та гуманітарні аспекти взаємодії. Його розвиток відбувався у два ключові етапи: спершу — формування базових оборонних і миротворчих механізмів після здобуття Україною незалежності, а згодом — суттєве посилення підтримки, особливо з 2014 року, на тлі російської агресії, що включало постачання озброєнь, підготовку українських військових та інтеграцію у стандарти НАТО. Головними напрямками співпраці залишаються політична підтримка України на міжнародних платформах, участь у багатосторонніх системах безпеки, розвиток оборонних технологій та модернізація сектору оборони відповідно до вимог Альянсу.

5. Аналіз двосторонніх угод між Україною та Великою Британією у сфері безпеки демонструє їхню еволюцію від декларативних зобов'язань Будапештського меморандуму 1994 року до комплексних і довгострокових механізмів стратегічного партнерства. Документи 2016, 2020, 2023 та 2025

років охоплюють широкий спектр сфер — від військово-оборонної підтримки і навчання до кібербезпеки, протидії дезінформації та економічно-технологічного співробітництва. Водночас угоди передбачають структуровані механізми консультацій і реагування на загрози, не встановлюючи обов'язку колективної оборони, що свідчить про прагнення сторін до формалізації багатовимірної моделі партнерства, яка враховує політичні, економічні та безпекові інтереси обох держав у сучасній глобальній архітектурі безпеки.

6. Дослідження військово-технічного співробітництва України та Великої Британії засвідчує його стратегічну спрямованість та комплексний характер, що поєднує модернізацію Збройних сил України, спільне виробництво озброєння, технологічний обмін, навчально-консультаційну підтримку та розвиток оборонно-промислового комплексу з інтеграцією до стандартів НАТО. Особливої уваги заслуговують багаторівневі програми підготовки військових фахівців, такі як операції «ОРБІТАЛ» та «Інтерфлекс», поставки сучасних летальних і нелетальних систем озброєння, модернізація морських і протиповітряних сил, а також проведення спільних навчань та оперативних заходів у Чорноморському регіоні. Британська стратегія поєднує фінансову, технічну та консультативну підтримку з політичною гнучкістю, що дозволяє забезпечувати довгострокову стабільність співпраці та оперативно реагувати на зміни внутрішньої і міжнародної безпекової ситуації. Водночас ця модель сприяє підвищенню обороноздатності України, інтеграції її військових структур у євроатлантичну безпекову архітектуру та адаптації до новітніх загроз, одночасно зберігаючи баланс між підтримкою союзника і мінімізацією ризиків ескалації конфлікту.

7. Вивчення спільних українсько-британських проєктів у сфері боротьби з тероризмом та протидії кіберзагрозам свідчить про формування багаторівневої системи безпеки, що поєднує правові, технічні та стратегічні компоненти. Значну роль у цьому процесі відіграють навчальні програми для військових та правоохоронних органів, розвиток аналітичних платформ, стандартизація кіберзахисту критично важливих об'єктів інфраструктури, а

також активна участь у міжнародних ініціативах. Британська підтримка, що включає постачання передового обладнання, програмного забезпечення та розвиток судово-технічних компетенцій українських фахівців, дозволила ефективно протидіяти масштабним кібератакам російського походження, зокрема на критично важливі державні служби та інформаційні мережі. Реалізація цих проектів свідчить про стратегічну цінність двосторонньої співпраці, інтеграцію національних систем у глобальні стандарти кібербезпеки, підвищення стійкості державних структур до гібридних загроз та створює фундамент для подальшого зміцнення колективної безпеки, дозволяючи Україні ефективно протистояти сучасним викликам безпеки в умовах війни та післявоєнного відновлення.

8. Аналіз сучасних викликів і загроз для безпеки України демонструє багатовимірність конфлікту, який поєднує військові, політичні, економічні та інформаційні аспекти. Україна, стикаючись із триваючою російською агресією, змушена діяти в умовах обмежених людських, матеріальних та технологічних ресурсів, що потребує чіткої стратегії мобілізації внутрішнього потенціалу та пошуку надійних міжнародних партнерів. Роль Сполученого Королівства у цьому процесі є стратегічною: держава надає не лише постачання сучасного озброєння, летальних і нелетальних систем, а й забезпечує підготовку персоналу, інтеграцію військових стандартів у системи НАТО та розвиток довгострокових механізмів стримування потенційного агресора. Поряд із цим Лондон активно формує міжнародні коаліції, що дозволяє забезпечити узгоджене реагування на загрози та підвищує ефективність колективної безпеки, демонструючи комплексний підхід до підтримки України як держави з високим стратегічним значенням для стабільності Європи.

9. Дослідження міжнародного виміру українсько-британського безпекового партнерства свідчить про критичну роль зовнішніх акторів у формуванні його довгострокової ефективності. Велика Британія поєднує двосторонню взаємодію з Києвом з активною участю у багатосторонніх

структурах НАТО та ЄС, що дозволяє Україні поступово інтегруватися у євроатлантичну систему безпеки, формувати спільні коаліції для оперативного реагування на кризові ситуації та підвищувати сумісність своїх збройних сил із силами Альянсу. Водночас британська зовнішня та оборонна політика демонструє прагнення до стратегічної автономії, концентруючи ресурси на стримуванні російської агресії та обмежуючи участь у частині європейських оборонно-промислових ініціатив, що свідчить про ретельне балансування між підтримкою союзників і власними безпековими інтересами.

10. Перспективи поглиблення співробітництва України та Великої Британії у сфері оборони та безпеки визначаються синтезом двосторонніх ініціатив та багатосторонніх форматів координації, що охоплюють військово-технічну підтримку, модернізацію Збройних сил України, спільні навчання та інтеграцію оборонних технологій. Підписання сторічної угоди між державами створює унікальну стратегічну рамку, яка закріплює юридичні та політичні механізми для довгострокового розвитку партнерства, забезпечує ефективну взаємодію з НАТО та регіональними коаліціями, а також відкриває можливості для планування оборонних програм, розробки спільних технологічних рішень і формування механізмів стримування. При цьому угода не лише закладає основу для підвищення обороноздатності України та зміцнення позицій Великої Британії у Східній Європі, але й відображає нову модель стратегічного партнерства, здатну адаптуватися до динамічних викликів міжнародної безпеки, забезпечуючи комплексний і взаємопов'язаний розвиток політичного, економічного та оборонного потенціалу обох держав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Велика стратегія малих альянсів: можливості та актуальність для України. *Friedrich ebert stiftung*. URL: <https://ukraine.fes.de/e/velika-strategija-malikh-aljansiv-mozhlivosti-ta-aktualnist-dlja-ukrajini.html> (дата звернення: 22.10.2025).
2. Віннічук О., Чабанов А. Особливості військово-політичного співробітництва України з Великою Британією в умовах російськоукраїнської війни. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. Т. 3. С. 164–168.
3. Волоський Г. Британсько–українське військове співробітництво: особливості, інтереси та перспективи. Київ : ГО «Повернись живим!», 2023. 18 с.
4. Воронкова В. Управління людськими ресурсами. *Бібліотека українських підручників*. URL: https://westudents.com.ua/glavy/47513-34-strukturno-funktsonalniy-metod.html#google_vignette (дата звернення: 27.08.2025).
5. Галібаренко Н. Про «цивілізаційний вибір». *Газета День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/den-planety/pro-tsyvilizatsiynyy-vybir> (дата звернення: 07.08.2025).
6. Грубінко А. Міжнародна роль Великої Британії в умовах російсько-української війни. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2022. С. 293–299.
7. Дмитро Кулеба: Україна, Велика Британія та Польща офіційно оголосили про створення нового тристороннього альянсу. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-velika-britaniya-ta-polshcha-oficijno-ogolosili-pro-stvorennnya-novogo-tristoronnogo-alyansu> (дата звернення: 20.10.2025).
8. Колос Д. Стратегія двосторонніх безпекових договорів України: переваги та недоліки. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. 2024. Т. 49. С. 27–43.

9. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text (дата звернення: 25.08.2025).

10. Петруненко Я. Угода про сторічне партнерство між Україною та Великою Британією: правовий аналіз. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. 2025. № 89, ч. 4. С. 185–192.

11. Програма НАТО «Партнерство заради миру». *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/partnerstvo-zaradi-miru> (дата звернення: 10.08.2025).

12. Ракетні катери для України будуть озброєні норвезькою ПКР NSM,. *Військовий портал Defense Express - все про військову справу*. URL: https://defence-ua.com/news/komanduvannja_vmsu_poperedno_pogodilos_ozbrojiti_raketni_kateri_norvezkoju_pkr_nsm_zamist_neptuna-2217.html (дата звернення: 10.08.2025).

13. Рудько С. Королівська допомога Україні: стратегія і масштаби військової підтримки Великої Британії. *Militarniy*. URL: <https://militarniy.com/uk/blogs/korolivska-dopomoga-ukrayini-strategiya-i-masshtaby-vijskovoyi-pidtrymky-velykoyi-brytaniyi/> (дата звернення: 26.08.2025).

14. Сіновітц Р. Технології, тактика та поради Туреччини. Як Азербайджан переміг у Нагірному Карабасі?. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/technology-tactics-turkey-nagorno-karabakh-armenia-azerbaijan/30954707.html> (дата звернення: 10.08.2025).

15. Сидорук Т. Східне партнерство та союз для середземномор'я: можливості реформування європейської політики сусідства. *Сучасна українська політика. політики і політологи про неї*. 2010. № 21. С. 280–290.

16. Соколова В. Британо-українські відносини: еволюція та перспективи. *European political and law discourse*. 2017. Т. 4, № 6. С. 45–52.

17. Стратегія національної безпеки України (2020) 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 26.08.2025).

18. У Генштабі розповіли про озброєння, яке ЗСУ невдовзі отримають від Великої Британії NewsWeek. URL: <https://nw.com.ua/politics/ugenshtabi-rozpovily-pro-ozbroyennya-yake-zsunevdovzi-otrymayut-vid-velykoyi-brytaniyi/> (дата звернення: 10.08.2025).

19. Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії : Угода Україна від 08.10.2020 : станом на 8 лют. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_001-20#Text (дата звернення: 25.08.2025).

20. Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії і Угода про асоціацію між Україною та ЄС: порівняльний аналіз. *Національний інститут наукових досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/ukraine-uk-eu-1.pdf> (дата звернення: 08.08.2025).

21. У Миколаївській області почався перший етап навчань "Об'єднані зусилля-2020" (фоторепортаж). *Новини України-УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/weapons/viyskovi-navchannya-u-mikolajivskiy-oblasti-rozpochavsya-pershiy-etap-navchan-ob-yednani-zusillya-2020-ostanni-povini-11152460.html> (дата звернення: 10.08.2025).

22. Федуняк С. Політичний вимір системи безпеки євроатлантичного простору і нових незалежних держав :автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.04. Київ, 2006.

23. Шелест Г. Україна–Великобританія: перспективи співпраці. *Portal zovnishnoi polityky*. 2019. URL: <http://fpp.com.ua/ukrayina-velykobrytaniya-perspektyvyu-spivpratsi> (дата звернення: 07.08.2025).

24. Abraham I. Spaces of Postcolonial Violence: Kudankulam. In *Violence Studies*, edited by Kalpana Kannabiran. Delhi: Oxford University Press, 2016.
25. Agreement on security co-operation between the United Kingdom of Great Britain & Northern Ireland and Ukraine. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65a14a6ae96df50014f845d2/UK-Ukraine_Agreement_on_Security_Co-operation.pdf (date of access: 08.08.2025).
26. Biersteker T. Dialectical Reflections on Transformations of Global Security during the Long Twentieth Century. *Globalizations*. 2014. № 11 (5). pp. 711–31.
27. Budapest Memorandum at 25: Between Past and Future. *Harvard Kennedy School*. URL: <https://www.hks.harvard.edu/publications/budapest-memorandum-25-between-past-and-future> (date of access: 09.08.2025).
28. Casalicchio E., Kijewski L. Did Brexit help Britain help Ukraine?. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/brexit-britain-help-ukraine/> (date of access: 07.08.2025).
29. Coxon B. How should Britain shape NATO under a new government?. *Britain's World*. *Substack*. URL: <https://www.britainsworld.org.uk/p/the-big-ask-01-2024> (date of access: 13.08.2025).
30. Countering hybrid threats: How NATO must adapt (again) after the war in Ukraine. *Sage Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2336825X251322719> (date of access: 12.08.2025).
31. Cronin A. *How Terrorism Ends: Understanding the Decline and Demise of Terrorist Campaigns*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2009.
32. Deborah A., Westerwinter O. *The New Power Politics*. Oxford: Oxford University Press, 2016.
33. Deepening British-Ukrainian relations in a more competitive era - Council on Geostrategy. *Council on Geostrategy*.

URL: <https://www.geostrategy.org.uk/research/deepening-british-ukrainian-relations-in-a-more-competitive-era/> (date of access: 14.08.2025).

34. Defence's Response to a More Contested and Volatile World. 2023. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/64b55dd30ea2cb000d15e3fe/Defence_Command_Paper_2023_Defence_s_response_to_a_more_contested_and_volatile_world.pdf (date of access: 07.08.2025).

35. Deibert R. Black Code: Inside the Battle for Cyberspace. Toronto: Signal Publishers, 2013.

36. Deudney D. Dark Skies: Space, Expansionism, Planetary Politics and the Ends of Humanity. Oxford: Oxford University Press, 2020.

37. Der Derian J. Global Security Matrix. URL: <https://www.globalsecuritymatrix.net/explore.html> (date of access: 14.08.2025).

38. Djelic M., Kerstin S. Transnational Governance: Institutional Dynamics of Regulation. Cambridge: Cambridge University Press. 2008.

39. EU defence industry: Council reaches general approach on boosting common procurement. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/01/eu-defence-industry-council-reaches-general-approach-on-boosting-common-procurement/> (date of access: 12.08.2025).

40. Foreign, Commonwealth & Development Office. UK boosts Ukraine's cyber defences with £6 million support package. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-boosts-ukraines-cyber-defences-with-6-million-support-package> (date of access: 11.08.2025).

41. Global Britain and the UK's Enhanced Role in Ukraine. *E-International Relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2022/03/07/global-britain-and-the-uks-enhanced-role-in-ukraine/> (date of access: 08.08.2025).

42. Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. Cabinet Office. URL: <https://bit.ly/37DZx3n> (date of access: 14.08.2025).

43. Haggard S., Simmons B. Theories of International Regimes. *International Organization* 1981. № 41 (3). pp. 491–517.

44. Hagmann J. Historicizing Security Analysis: The Utility of Looking beyond the Current. *Contemporanea Rivista Di Storia (Italian Contemporary History Review)*. 2019. №22 (4). pp. 215–20.

45. HM Government. Integrated Review Refresh 2023 Responding to a More Contested and Volatile World CP 811. 2023. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/641d72f45155a2000c6ad5d5/11857435_NS_IR_Refresh_2023_Supply_AllPages_Revision_7_WEB_PDF.pdf (date of access: 07.08.2025).

46. Hofmann S. *European Security in NATO's Shadow*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.

47. Hordiienko L. New opportunities for cooperation between Ukraine and the United Kingdom after Brexit. *Political Science and Security Studies Journal*. 2020. Vol. 1, no. 1. P. 8–14.

48. Hrytsenko A. *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/britain-takes-the-lead-as-europe-seeks-to-boost-support-for-ukraine/> (date of access: 26.08.2025).

49. International Law and Security Cooperation: A Global Overview - World Jurisprudence. *The Insurance Universe*. URL: https://worldjurisprudence.com/international-law-and-security-cooperation/#The_Role_of_International_Organizations_in_Security_Cooperation (date of access: 27.08.2025).

50. In the presence of the President, a Memorandum on enhancing cooperation between Ukraine and Great Britain in the military and military-technical spheres was signed. *Official website of the President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/u-prisutnosti-prezidenta-pidpisano-memorandum-pro-posilennya-64365> (date of access: 09.08.2025).

51. Knutsen T. *Origins and Originality: IR Scholarship before World War I. In Historical International Relations*. Sage Publications, 2015.

52. Kolos D. M. New Formats of International Cooperation of Ukraine: British-Polish-Ukrainian Trilateral Pact. *Modern Historical and Political Issues: Journal in Historical & Political Sciences*. 2023. Vol. 47. P. 86–98.

53. Koremenos B., Lipson C., Snidal D. The Rational Design of International Institutions. *International Organization*. 2001. № 55 (4). pp. 761–99.

54. Lambach D., Johais E., Bayer M. Conceptualising State Collapse: An Institutionalist Approach. *Third World Quarterly*. 2015. № 36 (7). pp. 1299–1315.

55. May Our Collective Work Under the Victory Plan Result in Peace for Ukraine as Soon as Possible – Speech by the President in the Verkhovna. *Official website of the President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/haj-nasha-spilna-robota-za-planom-peremogi-yaknajshvidshe-ob-93849> (date of access: 26.08.2025).

56. Military assistance to Ukraine (February 2022 to January 2025). *UK Parliament*. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (date of access: 10.08.2025).

57. Ministry of Defence. UK relationship with Ukraine strengthened by Defence agreement. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-relationship-with-ukraine-strengthened-by-defence-agreement> (date of access: 08.08.2025).

58. National Security Strategy 2025: Security for the British People in a Dangerous World (HTML). *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-strategy-2025-security-for-the-british-people-in-a-dangerous-world/national-security-strategy-2025-security-for-the-british-people-in-a-dangerous-world-html> (date of access: 11.08.2025).

59. Nato Summit: Keir Starmer says 'Britain belongs on world stage'. *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/live/cjk3ryyk412t> (date of access: 13.08.2025).

60. NATO's partnerships. *NATO*. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84336.htm (date of access: 27.08.2025).

61. One Hundred Year Partnership Agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Ukraine. *Official website of the President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchen-95461> (date of access: 27.08.2025).

62. Op-Ed: How NATO Is Helping Ukraine. *Internationale Politik Quarterly*. URL: <https://ip-quarterly.com/en/op-ed-how-nato-helping-ukraine> (date of access: 13.08.2025).

63. Peter A., Nadelmann E. Policing the Globe: Criminalization and Crime Control in International Relations. Oxford: Oxford University Press, 2007.

64. Prime Minister's Office, 10 Downing Street. National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-strategy-and-strategic-defence-and-security-review-2015> (date of access: 10.08.2025).

65. Prime Minister's Office, 10 Downing Street. UK to give Ukraine major boost to mount counteroffensive. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-give-ukraine-major-boost-to-mount-counteroffensive> (date of access: 11.08.2025).

66. Scazzieri L. EU-UK co-operation in defence capabilities after the war in Ukraine. *Centre for European Reform*. URL: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2023/eu-uk-co-operation-defence-capabilities-after-war-ukraine#section-4> (date of access: 12.08.2025).

67. Security Cooperation between Ukraine and the UK. *Royal United Services Institute*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/uk-ukraine-security-cooperation> (date of access: 22.10.2025).

68. Security Cooperation between Ukraine and the UK. *Rusi*. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/68c97e0a5e09a4a59af0bf5b/ukraine-trade-and-investment-factsheet-2025-09-19.pdf> (date of access: 20.10.2025).

69. Security guarantees no key to peace in Ukraine - Asia Times. *Asia Times*. URL: <https://asiatimes.com/2025/08/security-guarantees-no-key-to-peace-in-ukraine/> (date of access: 26.08.2025).

70. Securing Ukraine is the UK Challenge, but It Needs to be Done Right. *Royal United Services Institute*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/securing-ukraine-uks-challenge-it-needs-be-done-right> (date of access: 26.08.2025).

71. Shcholokova H., Shuliak S., Yeremenko I. Foreign policy of the united kingdom: peculiarities of bilateral and multilateral cooperation. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. Vol. 4, no. 80. P. 11–18.

72. Solodkyi S., Bielieskov M. Audyt zovnishnoi polityky: Ukraina – Velyka Brytaniia : dyskusiina zapyska. Foreign Policy Audit: Ukraine –the United Kingdom: Discussion Note. Kyiv: Instytutsvitovoipolityky, 2017. 56 p.

73. Stewart H., Boffey D. Boris Johnson promises Brexit will lead to national revival. *The Guardian*. Retrieved. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2020/jan/31/boris-johnson-promises-brexit-will-lead-to-national-revival> (date of access: 07.08.2025).

74. Summary of the US National Defence Strategy. US department of defence. URL: <https://dod.defense.gov/portals/1/documents/pubs/2018-national-defense-strategy-summary.pdf> (date of access: 12.08.2025).

75. Tannenwald N. The Nuclear Taboo: The United States and the Nonuse of Nuclear Weapons Since 1945. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

76. Top Ukraine official says security guarantee details could be hammered out within next week. *New York Post*. URL: <https://nypost.com/2025/08/23/world-news/top-ukraine-official-says-security-guarantee-details-could-be-hammered-out-within-next-week/> (date of access: 26.08.2025).

77. Tossini J. A look at the UK's strategic partnership with Ukraine. GEDES. 21/03/2022. URL: <https://gedes-unesp.org/a-look-at-the-uks-strategic-partnership-with-ukraine/> (date of access: 07.08.2025).

78. The EU's new bilateral security and defence partnerships. European Parliament, 2025. 12 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767215/EPRS_BRI\(2025\)767215_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767215/EPRS_BRI(2025)767215_EN.pdf) (date of access: 27.08.2025).

79. The West and Ukraine: agreements on security cooperation. *OSW Centre for Eastern Studies*. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-01-19/west-and-ukraine-agreements-security-cooperation> (date of access: 08.08.2025).

80. UK at heart of NATO talks on strengthening Euro-Atlantic security and support for Ukraine. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-at-heart-of-nato-talks-on-strengthening-euro-atlantic-security-and-support-for-ukraine> (date of access: 13.08.2025).

81. UK Defence and Security Relationships Across Europe. *Royal United Services Institute*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/projects/uk-defence-and-security-relationships-across-europe> (date of access: 12.08.2025).

82. UK's Starmer opens door to peacekeeping force for Ukraine. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/uk-keir-starmer-opens-door-peacekeeping-force-ukraine/> (date of access: 15.08.2025).

83. UK-Ukraine 100-year partnership agreement. *UK Parliament*. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/uk-ukraine-100-year-partnership-agreement/> (date of access: 08.08.2025).

84. Ukraine: a wake-up call. House of Lords. International Relations and Defence Committee, 2024. 73 p. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/ld5901/ldselect/ldintrel/10/10.pdf> (date of access: 26.08.2025).

85. Ukrainian-UK Defense Cooperation: Will London Have Kyiv's Back?. *The Jamestown Foundation*. URL: <https://jamestown.org/program/ukrainian-uk-defense-cooperation-will-london-have-kyivs-back/> (date of access: 10.08.2025).

86. Ukraine cyber defenders in UK for high-level talks. *NCSC*. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/news/ukraine-cyber-defenders-in-uk-for-high-level-talks> (date of access: 11.08.2025).

87. Vallance I. R.-J. & C. UK exposes Russian cyber campaign targeting support for Ukraine. *BBC Home*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c17rrjdr79po> (date of access: 11.08.2025).

88. Wasielewski P. The Wrong Russia-Ukraine Deal Could Undermine US Security. *Foreign policy research insitute*. URL: <https://www.fpri.org/article/2025/05/the-wrong-russia-ukraine-deal-could-undermine-us-security/> (date of access: 26.08.2025).

89. Weber C. Artificial Intelligence in Global Perspective: From AI to AI-fication. 2020.

90. Williams K. The Contribution of the United Kingdom to the Security of Europe. Virginia : Ramerican Political Science Review, 2025. URL: <https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=ramerican/#page=53> (date of access: 07.08.2025).

91. Yakovenko N., Luzan Y. Ukrainian-British relations after Brexit: bilateral cooperation and European integration of Ukraine. *Actual problems of International Relations*. 2024. Vol. 1, no. 160. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3915/3565> (date of access: 07.08.2025).

92. Zagorodnyuk A. Overcoming the Challenges of Building a Future Force for Ukraine. *Rusi*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/overcoming-challenges-building-future-force-ukraine> (date of access: 26.08.2025).

93. Zelensky meets with UK's Starmer ahead of high-stakes Trump-Putin summit. *France 24*. URL: <https://www.france24.com/en/europe/20250814-zelensky-meets-with-uk-s-starmer-ahead-of-high-stakes-trump-putin-summit> (date of access: 26.08.2025).

Natalia Kovtsun

Security Cooperation between Ukraine and the United Kingdom

Summary

This master's thesis, prepared and submitted for defense at Chernivtsi National University, examines the evolution, current state, and future prospects of security cooperation between Ukraine and the United Kingdom within the modern international relations system.

The study **aims** to provide a systematic analysis of both theoretical and practical aspects of bilateral security cooperation and to identify avenues for its development in the context of contemporary international challenges.

The objectives of the research include: defining the concept and essence of security cooperation in international relations, substantiating the research methodology and applied approaches, forming and characterizing the source base, analyzing the main areas of Ukraine–UK security cooperation, examining bilateral agreements on security cooperation, investigating military-technical collaboration, characterizing joint counterterrorism and cybersecurity initiatives, analyzing new threats to Ukraine's security and the UK's role in addressing them, evaluating the influence of the international community on the development of Ukrainian-British security partnership, and determining prospects for deepening cooperation in defense and security.

The qualifying work consists of an introduction, three chapters divided into subsections, conclusions, and a list of references.

In Chapter 1, *Theoretical and Methodological Foundations of the Study of Ukrainian-British Security Cooperation*, the research examines the conceptual and methodological basis of security cooperation in international relations, considering both traditional and modern dimensions. It begins with a detailed definition of

security cooperation in international relations, considering both its traditional and contemporary dimensions. Security cooperation is understood as a dynamic, multidimensional process that unites state and non-state actors for the collective maintenance of stability, prevention of threats, and response to crises.

The chapter also examines the source base of the research, which includes official treaties, governmental documents, statements by political leaders, reports by international organizations, and academic publications. The combination of these sources provides a multidimensional view of security cooperation, allowing for an integrated assessment of both legal and practical aspects of bilateral relations. The methodological framework combines systemic, structural-functional, comparative, historical, and legal approaches, complemented by the method of synthesis. The systemic approach allows the study of security cooperation as an integrated system, where states, international organizations, bilateral agreements, and joint initiatives interact to achieve strategic objectives. The structural-functional approach facilitates the assessment of the contribution of individual elements to the effectiveness of the partnership. Comparative analysis highlights common and divergent strategies employed by the two states in response to international challenges. Historical analysis traces the evolution of bilateral relations from the establishment of diplomatic contacts to contemporary agreements, revealing the impact of key geopolitical events. Legal analysis and document examination allow for a detailed study of bilateral treaties, declarations, and operational agreements, identifying their normative frameworks and implementation mechanisms. The method of synthesis integrates these findings into a comprehensive understanding of the partnership, highlighting interconnections between political, military, technological, and strategic dimensions.

In Chapter 2, *Analysis of Ukrainian-British Security Cooperation*, the study focuses on the content and evolution of bilateral agreements. It explores the content and evolution of bilateral agreements, beginning with the Budapest Memorandum of 1994 and continuing through the strategic partnership frameworks established in 2016, 2020, 2023, and 2025. The study demonstrates that these agreements have

evolved from declarative commitments into comprehensive, long-term mechanisms that cover defense, military-technical cooperation, cybersecurity, counterterrorism, and economic-technological collaboration. Mechanisms for consultation, coordination, and response to security threats are embedded within these frameworks, reflecting the multifaceted nature of the partnership. Military-technical cooperation is examined as a key pillar of bilateral interaction.

The study highlights joint initiatives such as the ORBital and Interflex training programs, provision of modern lethal and non-lethal weapon systems, modernization of naval and air defense units, and technology transfers to support Ukraine's integration into NATO standards. These initiatives combine technical assistance, operational training, and strategic planning, enhancing Ukraine's defense capabilities while maintaining balance in international security dynamics. Another significant component analyzed in this chapter is joint efforts to combat terrorism, cyber threats, and hybrid warfare. The study demonstrates that the United Kingdom's support includes the provision of advanced equipment, software, and training programs for military and law enforcement personnel. Ukrainian participation in these initiatives has strengthened national resilience, enhanced cybersecurity standards, and facilitated integration into international security mechanisms. The chapter also emphasizes the strategic importance of these programs in mitigating large-scale cyberattacks and ensuring operational stability of critical infrastructure.

In Chapter 3, *Prospects for the Development of Ukrainian-British Security Cooperation*, the research assesses future opportunities in the context of ongoing Russian aggression and broader regional challenges. It explores the strategic role of the United Kingdom in supporting Ukraine during ongoing Russian aggression, including the provision of military aid, training, and institutional support. The study examines how the UK has actively contributed to the formation of international coalitions, ensuring coordinated responses to threats, and strengthening collective security. This chapter also evaluates the impact of the international community on bilateral cooperation, including NATO, the EU, and other multilateral organizations.

Ukraine's integration into Euro-Atlantic security structures is analyzed as a key outcome of the partnership, allowing for operational compatibility, strategic alignment, and increased regional stability. Furthermore, the research highlights the significance of the century-long strategic agreement between Ukraine and the United Kingdom, which institutionalizes mechanisms for long-term defense cooperation, technological integration, and strategic coordination within multilateral frameworks.

The results of the study demonstrate that Ukrainian-British security cooperation has evolved from traditional diplomatic and advisory interactions into a comprehensive, strategic partnership. Despite challenges posed by ongoing conflict, limited resources, and global instability, the partnership exhibits resilience, adaptability, and long-term strategic consistency. The United Kingdom plays a critical role in enhancing Ukraine's defense capacity, ensuring technological modernization, providing institutional support, and contributing to deterrence mechanisms. The analysis confirms that bilateral cooperation is not only reactive to immediate threats but also proactive in shaping regional security architectures and fostering multilateral coordination. Overall, the research shows that Ukrainian-British security cooperation represents a multidimensional, evolving phenomenon that combines political, military, technological, and legal elements. It serves as a model for effective international partnerships in crisis conditions, demonstrating how strategic alignment, shared responsibility, and innovative approaches can enhance both national and collective security.

The study concludes that continued development of Ukrainian-British cooperation will significantly contribute to the stability of the European security environment, support Ukraine's integration into Euro-Atlantic structures, and provide a precedent for modern strategic partnerships capable of responding to hybrid, technological, and conventional threats. In summary, the work establishes that the prospects for deepening Ukraine–United Kingdom cooperation in the field of defense and security are determined by a synthesis of bilateral initiatives and multilateral coordination formats, encompassing military-technical support, the modernization of the Armed Forces of Ukraine, joint exercises, and the integration

of defense technologies. The signing of the century-long agreement between the two states establishes a unique strategic framework that consolidates legal and political mechanisms for the long-term development of the partnership, ensures effective interaction with NATO and regional coalitions, and opens opportunities for planning defense programs, developing joint technological solutions, and establishing deterrence mechanisms. At the same time, the agreement not only lays the foundation for enhancing Ukraine's defense capabilities and strengthening the United Kingdom's position in Eastern Europe but also reflects a new model of strategic partnership capable of adapting to the dynamic challenges of international security, ensuring the comprehensive and interconnected development of the political, economic, and defense potential of both countries.